

**Stichting Pensioenfonds
Citigroup Nederland**

Jaarverslag 2018

Ondernemingspensioenfonds.
Opgericht 1 juni 1966.

INHOUDSOPGAVE

1. KERNCIJFERS	4
2. BESTUURSVERSLAG.....	5
Inleiding	5
Karakteristieken van het pensioenfonds.....	8
Verslag over het boekjaar.....	20
3. VERSLAG VERANTWOORDINGSORGAAN.....	53
4. VERSLAG INTERN TOEZICHT	56
5. JAARREKENING 2018.....	59
Balans.....	60
Staat van baten en lasten	61
Kasstroomoverzicht	62
Algemene toelichting	63
Grondslagen voor waardering van activa en passiva	63
Toelichting balans.....	74
Risicobeheer en derivaten	81
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	86
Toelichting staat van baten en lasten	87
6. OVERIGE GEGEVENS	91
Vaststelling	91

Statutaire regeling omtrent de bestemming van saldo van baten en lasten	91
Actuariële verklaring	92
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	94

1. KERNCIJFERS

De bedragen zijn in € 1.000	2018	2017	2016	2015	2014
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	7	8	9	10	13
Gewezen deelnemers	187	196	202	209	217
Pensioengerechtigden	148	142	141	141	137
Totaal	342	346	352	360	367
Reglement variabelen					
Toeslag pensioenreglement 1991 en eerder	1,25%	1,0%	0,65%	1,0%	0,0%
Toeslag pensioenreglement 2001 en later	0,14%	0,0%	0,0%	1,0%	2,5%
Pensioenuitvoering					
Feitelijke premie	1.759	1.412	1.540	1.021	1.377
Kostendekkende premie	1.698	1.432	1.124	601	965
Pensioenuitvoeringskosten	1.105	891	496	397	383
Uitkeringen	2.723	2.576	2.528	2.429	2.243
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen	113.413	119.128	115.768	108.261	112.571
Pensioenverplichtingen	102.780	104.383	108.419	101.543	95.963
Aanwezige dekkingsgraad	110,3%	114,1%	106,8%	106,6%	117,3%
Beleidsdekkingsgraad*	113,5%	111,2%	102,8%	111,5%	121,5%
Vereiste dekkingsgraad strategisch	115,4%	115,6%	115,8%	116,6%	113,8%
Reële dekkingsgraad	92,0%	89,6%	83,5%	90,7%	
Beleggingsportefeuille					
Vastgoed	-	-	-	-	670
Aandelen	24.096	29.583	29.113	27.227	26.348
Vastrentende waarden	82.063	79.304	76.335	73.951	79.106
Grondstoffen	7.045	9.852	10.133	6.991	6.108
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement	-3,10%	4,74%	8,98%	-2,43%	12,90%

* De beleidsdekkingsgraad wordt bepaald door een gemiddelde te nemen van de laatste 12 maanddekkingsgraden gerapporteerd aan DNB

2. BESTUURSVERSLAG

Inleiding

Met dit bestuursverslag legt het bestuur verantwoording af over het gevoerde beleid en over de financiële ontwikkeling van Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland (hierna SPCN). Het bestuur heeft in 2018 wederom een volle agenda gehad. De belangrijkste onderwerpen die het bestuur dit jaar op de bestuurstafel heeft gehad, zijn hieronder kort omschreven.

Financiële positie

Na de stijgende trend van de dekkingsgraden in de afgelopen jaren liet 2018 helaas een daling zien. De actuele dekkingsgraad daalde in 2018 met 3,8%-punt tot een niveau van 110,3%. De beleidsdekkingsgraad daalde eveneens en eindigde op 113,5%. Beide zijn een gevolg van de zeer hectische financiële markten aan het eind van 2018. Er is ultimo 2018 daarom nog steeds sprake van een reservetekort.

Bestuursmodel

Het bestuur heeft in de eerste helft van 2018 veel tijd gestoken in het vastleggen en implementeren van de taken en bevoegdheden binnen het nieuwe bestuursmodel, het omgekeerd gemengd model. 6 maart 2018 is het omgekeerd gemengd model na statutenwijziging formeel in werking getreden. Twee externe bestuursleden, waaronder de onafhankelijk voorzitter, traden toe tot het bestuur, na goedkeuring van De Nederlandsche Bank (DNB); twee zittende bestuursleden traden terug.

DNB toezicht

2018 heeft net als 2017 volop in het teken gestaan van het wegnemen van de door DNB geconstateerde tekortkomingen. Dat resulteerde in een groot aantal documenten dat in mei 2018 en juli 2018 aan DNB is gezonden. Hiermee en met een plan van aanpak is door het bestuur aangegeven dat het alle onvolkomenheden volledig weg wil nemen, maar daar nog meer tijd voor nodig heeft. In oktober 2018 heeft het bestuur een ontmoeting gehad met een afvaardiging van DNB, waaronder de experts die de stukken beoordelen. Deze bespreking heeft het bestuur beter inzicht verschaft in wat DNB precies verlangt. Implementatie van de resterende verbeteringen is zodanig gepland dat naar verwachting eind 2019 het geheel van strategie, beleid en uitvoering aan de eisen van DNB voldoet.

Toekomstbestendigheid SPCN en nieuwe uitvoeringsovereenkomst

Het bestaansrecht van het pensioenfonds is bij de huidige omvang geen vanzelfsprekendheid. Met de werkgever is overleg geweest om een betere basis te verkrijgen voor het bestaansrecht voor de komende jaren. Dat overleg heeft geleid tot een nieuwe uitvoeringsovereenkomst, waarin de bestaande financieringsafspraken zijn verduidelijkt. Die uitvoeringsovereenkomst voorziet erin dat de werkgever de uitvoeringskosten van het pensioenfonds voor haar rekening neemt als onderdeel van de kostendekkende premie. Voorts zijn in die overeenkomst afspraken gemaakt voor een additionele financiële bijdrage van de werkgever als de dekkingsgraad beneden het minimumvereiste niveau (circa 104%) raakt. Voor de specifieke groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van pensioenreglement 1991 is overeengekomen dat de werkgever bijstort tot het minimaal vereiste niveau. Voor de overige (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden heeft de werkgever een stelling voornemen om bij te storten tot het minimaal vereiste niveau. Naast deze bijstortingsafspraken heeft de werkgever eveneens een financiële bijdrage toegezegd ten behoeve van toekenning van toeslagen die de koopkracht van pensioenen op peil moeten houden.

Deze afspraken zijn terug te vinden in de uitvoeringsovereenkomst die op de website van het pensioenfonds gepubliceerd is.

Belangrijke wijzigingen in wet- en regelgeving

Qua grote wetswijzigingen heeft het bestuur zich in de eerste helft van 2018 beziggehouden met de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). In de tweede helft van 2018 heeft de implementatie van de Europese IORP II-wetgeving in de Nederlandse wet- en regelgeving veel aandacht van het bestuur gevergd. Op 13 januari 2019 werd IORP II in Nederland wetgeving. Alle vereisten die voortvloeien uit deze wetswijziging zijn voor deze datum in het beleid van het pensioenfonds verankerd.

Uitbesteding

Op 29 juni 2018 heeft Buck, de administrateur die al ruim 18 jaar de deelnemers- en financiële administratie voor het pensioenfonds uitvoerde, de uitbestedingsovereenkomst per 31 december 2018 opgezegd. Dat betekende dat binnen een periode van een half jaar een nieuwe administrateur gevonden moest worden en de administratie overgedragen moest zijn. De tweede helft van 2018 heeft het bestuur met ondersteuning van een externe adviseur een nieuwe administrateur geselecteerd, namelijk Dion Pensioen Services B.V. In 2019 zal de gehele overdracht en inrichting van de administratie afgerond worden. Alle belanghebbenden zijn over die wijziging geïnformeerd.

Wijziging van het pensioenreglement

Het pensioenreglement is per 1 januari 2018 en 1 januari 2019 gewijzigd. Die wijzigingen waren noodzakelijk vanwege de aanpassing van de pensioenleeftijd die in de CAO is bepaald. Verder was een administratieve vereenvoudiging van oude reglementen noodzakelijk om een efficiënte uitvoering te kunnen borgen bij de nieuwe pensioenadministrateur.

Deze wijzigingen zijn nader toegelicht in de pensioenparagraaf en de paragraaf over ontwikkelingen na balansdatum.

Actuariële zaken

In 2015/2016 heeft voor het laatst een herbeoordeling van de actuariële grondslagen en de hoogte van de kostenvoorziening plaatsgevonden. Daarnaast hebben actuaris en accountant in zowel jaarwerk 2016 als jaarwerk 2017 aangegeven dat er een evaluatie van de actuariële grondslagen plaats moet vinden. Eind 2018 heeft daarom een algehele evaluatie van de actuariële grondslagen plaatsgevonden, wat geleid heeft tot aanpassing van de overlevingstafels, correctiefactoren, partnerfrequenties en wezenpensioenopslag.

Door gewijzigde afspraken met de werkgever inzake de betaling van de kostendekkende premie is door het bestuur besloten om vanaf boekjaar 2018 de backservice verplichting die ontstaat op 1 januari van het volgende boekjaar niet meer mee te nemen in het voorgaande boekjaar. De per 1 januari 2019 ontstane backservice verplichting wordt derhalve niet in boekjaar 2018 verantwoord, maar in boekjaar 2019.

Verderop in het bestuursverslag komen deze belangrijke onderwerpen uitgebreider aan de orde.

Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

SPCN is een ondernemingspensioenfonds, opgericht op 1 juni 1966 en statutair gevestigd te Amsterdam. De laatste statutenwijziging was op 20 maart 2019. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41200895.

SPCN is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Statutaire doelstelling

SPCN heeft ten doel het verrichten van activiteiten in verband met pensioen ten behoeve van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en werkzaamheden die daarmee verband houden.

Missie

SPCN wil een zo goed mogelijke invulling geven aan de uitvoering van de pensioenovereenkomst die Citibank Europe Plc, Netherlands Branch (Citibank of de werkgever) heeft gesloten met haar (gewezen) werknemers en de gerechtvaardigde verwachtingen van (gewezen) werknemers uit die overeenkomst. Kwaliteitsgericht, transparant, risicobewust en (kosten)efficiënt handelen zijn hierbij leidend. De ambitie is een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn, dat zijn financiële verplichtingen naar zijn deelnemers waar kan maken, nu en in de nabije toekomst.

Visie

In de visie van SPCN staan alle belanghebbenden centraal, waarbij het pensioenfonds:

- een solide en duurzaam beheer van het aan haar toevertrouwde pensioenvermogen realiseert als basis voor een kwalitatieve, betrouwbare en slagvaardige dienstverlening;
- tijdig, juist en efficiënt blijft leveren wat het pensioenfonds als uitvoerder van de pensioenovereenkomst en zoals vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement is overeengekomen;
- de communicatie zodanig vormgeeft dat dit het pensioenbewustzijn en betrokkenheid stimuleert en de verwachtingen op het gebied van risico's, rechten en koopkracht managet.

Het pensioenfonds is ervan overtuigd dat de omvang van het deelnemersbestand in combinatie met de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving en de ontwikkelingen bij de werkgever/de sponsor vooralsnog voldoende grond bieden om voor middellange termijn zelfstandig voort te bestaan. Daarbij kijkt het pensioenfonds actief naar de ontwikkelingen in de markt.

Als blijkt dat de omstandigheden zodanig veranderen dat de ambitie van het pensioenfonds niet meer kan worden waargemaakt (bijvoorbeeld op het moment dat de omvang of uitvoeringskosten van het

pensioenfonds niet meer in een gezonde verhouding staan tot deze ambitie) dan zal het bestuur van het pensioenfonds zich tijdig beraden over alternatieven voor de toekomst. Als de dekkingsgraad van het pensioenfonds in de toekomst een zodanig niveau bereikt dat er alternatieven voorhanden zijn naast ongewijzigd voortbestaan met een zeer laag risicoprofiel dan zal het pensioenfonds deze alternatieven serieus overwegen.

Strategie

Om de missie, visie en doelstelling van het pensioenfonds zoveel mogelijk te kunnen realiseren streeft het bestuur van SPCN een solide en professioneel beleid na dat in overeenstemming is met de vigerende wet- en regelgeving. Het pensioenfonds vermijdt daarbij risico's die de stabiliteit en soliditeit van het pensioenfonds bedreigen en/of de vertrouwensrelatie met de belanghebbenden kunnen schaden.

Belangrijke elementen daarbij zijn:

- het beleggingsbeleid;
- de financiering door de werkgever/sponsor;
- de evenwichtige afweging van de belangen van alle belanghebbenden;
- de beheersing van de uitvoerings- en vermogensbeheerkosten;
- het toeslagbeleid;
- de beginselen van goed pensioenfondsbestuur (waaronder een deskundige, competente en integere besturing van het pensioenfonds en een adequate inrichting van de medezeggenschap van alle belanghebbenden en van het intern toezicht); en
- een gedegen risicomanagement-, communicatie- en uitbestedingsbeleid.

Beleid en verantwoording

Basis voor de pensioenregeling zijn de eindloon pensioentoezeggingen die de werkgever sinds 1966 heeft gedaan. Die toezeggingen zijn op basis van aparte overeenkomsten ondergebracht bij SPCN, laatstelijk vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst 2018. De daaruit voortvloeiende rechten en plichten zijn vastgelegd in een pensioenreglement dat voortdurend wordt geactualiseerd. De uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement zijn op de website van het pensioenfonds beschikbaar (www.pensioenfondscitigroup.nl).

In de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) zijn de opzet en wijze van uitvoering gedocumenteerd. Onderdeel van het beleid is een noodprocedure waarin is beschreven hoe het pensioenfonds omgaat met de besluitvorming in spoedeisende situaties. Deze noodprocedure is onderdeel van het crisisplan van het pensioenfonds dat als bijlage bij de ABTN is opgenomen.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden uitbesteed aan verschillende organisaties. Deze werkzaamheden zijn vermogensbeheer, pensioenadministratie, financiële administratie en bestuursondersteuning. Het bestuur blijft verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

Kenmerken pensioenregeling

SPCN voert de pensioenregeling uit op basis van de eindloon pensioenovereenkomst die Citibank tot 2006 aan haar werknemers aanbood. Sinds 2006 is deze pensioenregeling gesloten en biedt de werkgever een beschikbare premiereregeling aan welke niet door SPCN wordt uitgevoerd. Voor de deelnemers die per 2006 al in de eindloonregeling deelnamen, is de deelname aan de regeling gecontinueerd.

Per 1 januari 2018 heeft het bestuur het pensioenreglement geactualiseerd, waarbij voornamelijk de pensioenrichtleeftijd is aangepast aan de ontwikkelingen van de AOW-leeftijd. De pensioenrichtleeftijd in Pensioenreglement 2018 is per die datum gelijkgesteld aan 68 jaar.

Per 1 januari 2019 heeft het bestuur het pensioenreglement wederom aangepast. De pensioenaanspraken en -rechten uit de oude pensioenreglementen zijn per 1 januari 2019 overgedragen naar Pensioenreglement 2018. SPCN heeft daarmee vanaf 1 januari 2019 nog maar één actief pensioenreglement. Dit pensioenreglement is op de website gepubliceerd.

In dit verslag vermelden we de essentiële onderdelen van het reglement dat op 31 december 2018 van kracht was.

	Pensioenregeling 2018
Karakter pensioenregeling	Uitkeringsovereenkomst
Pensioensysteem	Eindloon
Laatste wijziging	1 januari 2018
Pensioenleeftijd	68 jaar
Toeslagverlening	prijsindex
Maximum pensioengevend salaris *	€ 105.075 (2018)
Franchise *	€ 15.099 (2018)
Opbouwpercentage vast salaris	1,657%
Partnerpensioen	70%

*) Het maximum pensioengevend salaris en de franchise worden jaarlijks aangepast in lijn met fiscale regels.

Overzicht deelnemers

Het aantal deelnemers ultimo 2018 bedraagt 342. Het hiernavolgende overzicht geeft inzicht in het verloop van het aantal deelnemers in 2018.

Mutaties in aantallen					
	Niet pensioentrekkenden		Pensioentrekkenden		
	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Ouderdoms-pensioen	Nabestaanden-pensioen	Wezen-pensioen
Stand per 31-12-2017	8	196	105	33	4
Vertrek met premievrije aanspraken	-1	1	0	0	0
Waardeoverdracht	0	-1	0	0	0
Ingang pensioen	0	-9	9	1	0
Overlijden	0	0	-2	-1	0
Expiratie	0	0	0	0	-1
Afgekochte pensioenen	0	0	0	0	0
Totaal mutaties	-1	-9	7	0	-1
Stand per 31-12-2018	7	187	112	33	3

Per einde van 2018 waren alle zeven actieve deelnemers werkzaam bij Citibank.

Niet opgeëiste pensioenen

Per einde van 2018 was er van zes (2017: 6) deelnemers met een ingegaan pensioen bij het pensioenfonds geen adres bekend. Zij hebben zich ook niet gemeld om hun pensioen te laten ingaan. Het pensioen zal toegekend worden op het moment dat de adresgegevens bekend zijn en er contact met de deelnemer is. De uitkeringen uit het verleden van deze deelnemers zijn als kortlopende schuld op de balans opgenomen. De toekomstige uitkeringen vormen nog onderdeel van de technische voorzieningen.

Daarnaast is in 2019 een extra onderzoek gestart om ontbrekende adresgegevens van gewezen deelnemers te achterhalen.

Deelnemers per Pensioenreglement

Onderstaand een overzicht per eind 2018 van de deelnemers aan de verschillende pensioenregelingen:

Deelnemers per regeling					
	Niet pensioentrekkenden		Pensioentrekkenden		
	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Ouderdoms-pensioen	Nabestaanden - pensioen	Wezen-pensioen
Reglement 1991	-	94	99	30	-
Reglement 2001	-	43	10	2	1
Reglement 2006	-	43	1	1	2
Reglement 2014	-	3	1	-	-
Reglement 2015	-	3	1	-	-
Reglement 2018	7	1	-	-	-
Stand per 31-12-2018	7	187	112	33	3
Vrouw	1	65	45	29	3
Man	6	122	67	4	0

Organisatie

Bestuur

Op 31 december 2017 hanteerde SPCN nog het paritaire bestuursmodel. Op 6 maart 2018 is het pensioenfonds overgegaan op het omgekeerd gemengd bestuursmodel. SPCN heeft 2 uitvoerende bestuursleden en 4 niet-uitvoerende bestuursleden, waaronder de onafhankelijk voorzitter. Bij de overgang naar het omgekeerd gemengd bestuursmodel is eveneens de samenstelling van het bestuur gewijzigd. Het bestuur heeft daarbij afscheid genomen van de heer Van Rooijen en de heer Nord. Mevrouw Van de Ree en mevrouw Gastelaars zijn tot het bestuur toegetreden.

De samenstelling en functieverdeling van het bestuur is op 31 december 2018 als volgt:

Functie	Naam	Dagelijkse functie Citibank	Vanuit	Aftredend
Onafhankelijk voorzitter	J. van de Ree	Extern Professioneel bestuurder	Project- en interimmanagement Van de Ree	31-12-2021
Uitvoerend bestuurslid	A.J.E.J. Theunissen	Extern Professioneel bestuurder	Ardacon Pensioen B.V.	30-6-2021
Uitvoerend bestuurslid	L.L. Gastelaars	Extern Professioneel bestuurder	Gastelaars Pensioen&Risicomanagement B.V.	30-6-2022
Niet-uitvoerend bestuurslid	D.H. Vos	Director Client Relations Financial Institutions	Citibank Europe plc, Netherlands Branch	30-6-2021
Niet-uitvoerend bestuurslid	B.A.G. Folmer	Director Markets & Securities Services	Citibank Europe plc, Netherlands Branch	30-6-2022
Niet-uitvoerend bestuurslid	E. Deetman	Managing Director, Co-Head Corporate Banking and Global Subsidiaries Group	Citibank Europe plc, Netherlands Branch	31-12-2021

In 2018 heeft het bestuur 16 keer vergaderd, waarvan 3 maal samen met het verantwoordingsorgaan.

Als gevolg van de beperkte omvang van SPCN wordt niet aan norm 34 van de nieuwe Code Pensioenfonds voldaan ("De zittingsduur van een bestuurslid is maximaal vier jaar. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd"). Dit is een afwijking die in het belang is van alle stakeholders.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan (VO) is ingesteld conform de bepalingen van de Pensioenwet

Het VO geeft een oordeel over het handelen van het bestuur door middel van een verslag als onderdeel van dit bestuursverslag. Het VO kan gevraagd en ongevraagd adviezen geven en heeft een wettelijk

adviesrecht over onderwerpen, die genoemd zijn in de Pensioenwet artikel 115a. Het verslag van het VO is terug te vinden in hoofdstuk 3 van dit verslag.

De leden van het VO zijn in 2018 vier keer bijeen geweest en hebben drie keer vergaderd met het bestuur. Daarnaast zijn zij periodiek bijgepraat door de voorzitter van het bestuur die de contacten met het VO onderhoudt.

Per 31 december 2017 bestond het VO uit 4 leden. In 2018 is de heer Nahon uitdienst getreden. Daarbij is zijn deelname aan de pensioenregeling beëindigd en derhalve ook zijn lidmaatschap van het VO. Op basis van de samenstelling van de belanghebbendengroepen is besloten om de ontstane vacature niet te vervullen en het aantal leden van het VO van 4 naar 3 bij te stellen. Op 31 december 2018 bestaat het VO dan ook uit 3 leden.

De leden van het VO per 31 december 2018 waren:

Naam	Namens
Dhr. M. Verstege	Werknemers
Dhr. M. Reijnoudt	Werkgever
Dhr. J. Bredewold	Pensioengerechtigden

Intern Toezicht

In het omgekeerd gemengd model wordt het intern toezicht uitgevoerd door de niet-uitvoerende bestuursleden. De niet-uitvoerende bestuursleden worden hierbij ondersteund door de auditcommissie.

De samenstelling van de auditcommissie is per 31 december 2018 als volgt:

Naam	Functie
Dhr. M. van Empel	Voorzitter
Mevr. J. van de Ree	Lid

Het intern toezicht heeft in 2018 voor het eerst op deze wijze gewerkt. De niet-uitvoerende bestuursleden en de auditcommissie hebben nauw met elkaar samengewerkt om de inrichting en uitvoering van het intern toezicht vorm te geven. In hoofdstuk 4 van dit verslag is het verslag van het intern toezicht weergegeven.

Diversiteit bestuur en overige gremia

Eind 2018 voldeed het pensioenfonds niet aan verschillende diversiteitsnormen uit de Code Pensioenfonds. Ten aanzien van evenwichtigheid in geslacht en leeftijd is de samenstelling van het bestuur zoals gewenst volgens de normen. In het bestuur zitten namelijk 2 vrouwen en daarnaast is 1 bestuurslid jonger dan 40. De samenstelling van het VO is echter niet volgens de diversiteitsnormen uit de Code. Het VO bestaat namelijk uit alleen mannen. Daarnaast is er ook geen lid van het VO jonger

dan 40 jaar. Door de beperkte omvang van het pensioenfonds is het moeilijk om aan de diversiteitseisen van de Code Pensioenfonds te voldoen zonder mensen van buiten het pensioenfonds aan te stellen.

In 2018 opgeheven commissies

- **Strategiecommissie**
De omvang van het pensioenfonds noodzaakte tot een bezinning over het bestaansrecht op lange termijn: een gezamenlijk project van het pensioenfonds en de werkgever uitgevoerd in 2014. Ten einde de discussie over de toekomst van het pensioenfonds beter te kunnen structureren bestond sinds 2016 een strategiecommissie. Deze commissie heeft in 2017 de uitvoering van het DNB-project en de beleidsvoorbereiding die daarmee verband houdt, gecoördineerd.
In het licht van het gewijzigde bestuursmodel en de afronding van het DNB-project is begin 2018 besloten om deze commissie op te heffen.
- **Beleggingscommissie**
De beleggingscommissie was verantwoordelijk voor uitvoering van het beleggingsbeleid. Tot de taken van de beleggingscommissie behoorden het voorbereiden van het beleggingsbeleid, het beoordelen en adviseren over de beleggingsrichtlijnen voor de externe vermogensbeheerder en het monitoren van de beleggingen op basis van de rapportages.
Eind 2018 heeft het bestuur de samenstelling en invulling van het nieuwe bestuursmodel en de daarbij ingerichte commissie geëvalueerd. Naar aanleiding van deze evaluatie en met de komst van de nieuwe governance vereisten in het kader van IORP II is besloten om de beleggingscommissie op te heffen en de werkzaamheden volledig bij het uitvoerend bestuurslid met vermogensbeheer in zijn portefeuille neer te leggen. Dit uitvoerend bestuurslid wordt ondersteund door een externe adviseur.
- **Risicomanagementcommissie**
Naast de beleggingscommissie is eveneens de in 2018 opgerichte risicomanagementcommissie opgeheven. De risicomanagementcommissie was belast met het voorbereiden van en adviseren over het risicomanagementbeleid, uitvoeren van risicoanalyses, monitoren van beheersmaatregelen en het rapporteren hierover. Deze werkzaamheden zijn met de komst en inrichting van de sleutelfuncties overgedragen naar de sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Klachten en Geschillen

Het pensioenfonds heeft een regeling voor klachten en geschillen. Bij klachten of geschillen kan contact opgenomen worden met het bestuur, waarbij de stappen zoals gedefinieerd in het Reglement klachten en geschillen gevolgd worden.

Klachten worden door het bestuur behandeld. Wanneer sprake is van een geschil, wordt een commissie van beroep ingesteld. Het bestuur benoemt de voorzitter van deze tijdelijke commissie. De voorzitter van deze tijdelijke commissie benoemt de overige twee leden van deze commissie. De voorzitter en leden van deze commissie mogen geen persoonlijk belang bij de partijen in het geschil hebben.

Er zijn in 2018 geen klachten of geschillen bij het bestuur ingebracht. Er is derhalve in 2018 ook geen sprake geweest van een commissie van beroep.

Aangesloten werkgever

Citibank Europe Plc, Netherlands Branch.

Compliance officer

De rol van compliance officer wordt vervuld door een onafhankelijk persoon die extern is aangetrokken. De heer W. Bouwman is eind 2017 voor deze rol geselecteerd.

Voor de compliance officer is een functieprofiel opgesteld en de meest in het oog springende verantwoordelijkheden zijn onderstaand samengevat:

- Het opstellen en bijwerken van de lijst van verbonden personen. Deze personen zijn betrokken bij de besluitvorming over de administratie van de beleggingen maar zijn niet betrokken bij de aankopen en verkopen van fondsinvesteringen.
- Het jaarlijks laten bevestigen van de verklaring naleving gedragscode van het pensioenfonds en het afhandelen van eventuele meldingen over conflicten.
- Het rapporteren over gemelde incidenten, belangenverstrengelingen en misstanden.
- Het inventariseren en beoordelen van relevante nevenfuncties van bestuurders ter voorkoming van belangenverstrengeling.

Conform de jaarlijkse cyclus heeft de compliance officer over elk kwartaal verslag uit aan het bestuur uitgebracht. In het verslag over het vierde kwartaal van 2018 is eveneens de jaarrapportage 2018 opgenomen.

In 2018 zijn bij de compliance officer 5 meldingen gedaan van incidenten. Dit betreffen de volgende incidenten:

- Tijdelijk ontbreken van gegevensaanlevering bij 'mijnpensioenoverzicht.nl'.
- Foutieve maandrapportage inzake dekkingsgraden van 31 december 2017 aan DNB.
- Foutieve conversie van partnerpensioenaanspraken bij de conversie van ouderdomspensioenaanspraken met ingangsstijf van 65 naar 67 jaar in 2014.
- Onterecht uitstel van tijdelijk ouderdomspensioen bij 1 deelnemer in oktober 2016.
- Onjuiste uitvoering van een wijziging in het beleggingsmandaat door de vermogensbeheerder.

Alle incidenten zijn in 2018 door het bestuur behandeld en afgehandeld, waarbij uiteraard maatregelen zijn getroffen om herhaling te voorkomen. De incidenten zijn niet van dien aard geweest dat ze hebben

geleid tot een incidentmelding aan DNB. Wel is er in enkele gevallen contact geweest met de relevante toezichthouder. Bij de onjuiste uitvoering van de wijziging in het beleggingsmandaat is door de vermogensbeheerder de niet-significante schade vergoed.

De gedragscode is in 2018 door alle betrokkenen getekend. De nevenfuncties van de bestuursleden zijn tijdig aan de compliance officer gemeld. Door bestuur en compliance officer is geoordeeld dat de nevenfuncties als zodanig nu geen belangenverstremgeling opleveren. Door het bestuur wordt in iedere vergadering expliciet nagevraagd of er veranderingen zijn, die mogelijk integriteitsrisico's tot gevolg kunnen hebben.

Uitvoeringsorganisatie

Belangrijke onderdelen van de uitvoering zijn uitbesteed:

- Pensioen-, financiële en uitkeringsadministratie is uitbesteed aan Buck Global Nederland B.V. Buck stuurt per kwartaal een rapport uit over het naleven van de Service Level Agreement (SLA). Deze rapportage wordt door de uitvoerende bestuursleden beoordeeld. Vanuit Buck is een Richtlijn 3000A, type II rapport ontvangen en als voldoende beoordeeld. Verslagperiode van deze rapportage is 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018. Deze rapportage is door het bestuur beoordeeld en er waren geen bevindingen die nadere aandacht vereisen. De actuariële verslaglegging is door Buck uitbesteed aan Phenox Consultants, waarbij Buck de eindverantwoordelijkheid houdt voor het actuarieel verslag.

Op 29 juni 2018 is door Buck de uitbestedingsovereenkomst per 31 december 2018 opgezegd. Per 1 januari 2019 is de pensioen-, financiële en uitkeringsadministratie uitbesteed aan Dion Pensioen Services B.V.

- Bestuursondersteuning is uitbesteed aan Montae Beheer B.V. te Rijswijk. Elk kwartaal stuurt Montae een SLA-rapportage. De uitvoerende bestuursleden beoordelen deze rapportages. Montae ondersteunt het bestuur onder andere met het organiseren van vergaderingen, coördinatie en communicatie tussen verschillende bij het pensioenfonds betrokken partijen en beleidsvoorbereiding. Vanuit Montae wordt eveneens ondersteuning geboden met betrekking tot de uitvoering en monitoring van het beleggingsbeleid en het risicomanagement.
- Vermogensbeheer is uitbesteed aan Aegon Investment Management B.V. Aegon stuurt maandelijks een overzicht met de ontwikkelingen van de beleggingsportefeuille en geeft op verzoek van de beleggingscommissie toelichting op de cijfers en het gevoerde vermogensbeheer. Aegon voert een 'balanced mandaat' uit en is verantwoordelijk voor het gevoerde beheer van het gehele vermogen, met dien verstande dat het beheer van het aandelenmandaat is uitbesteed aan TKP Investments B.V. (inmiddels onderdeel van Aegon). De gevolgen van deze ontwikkelingen werden door de beleggingscommissie beoordeeld en gerapporteerd aan bestuur. In dit overzicht wordt ook gerapporteerd over de compliance van de mandaten. In 2019 zijn de ISAE 3402-II rapporten van Aegon en van TKP over 2018 door het bestuur beoordeeld en er waren geen bevindingen die nadere aandacht vereisten.

Externe adviseurs

SPCN wordt extern ondersteund door:

- Actuariële ondersteuning permanent: AON/Hewitt Associates B.V.
- Juridische ondersteuning incidenteel: Clifford Chance

Waarmerkend Actuaris

Triple A - Risk Finance Certification B.V.

Accountant

KPMG Accountants N.V. te Utrecht.

Invulling van de sleutelfuncties (IORP II)

In januari 2019 treden de wijzigingen in de Pensioenwet uit hoofde van de Europese Richtlijn IORP II in werking. Het doel van IORP II is het bevorderen van de verdere harmonisatie van pensioenen in de Europese Unie. De Richtlijn bevat nadere regels rondom grensoverschrijdende collectieve waardeoverdrachten, governance, risicobeheer, beloningsbeleid en informatieverstrekking aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Ook bevat de Richtlijn regels ten aanzien van het toezicht op pensioenuitvoerders. Een nieuwe verplichting is dat er elke drie jaar een eigen-risicobeoordeling (ERB) dient te worden uitgevoerd en ingediend bij DNB.

Voor het pensioenfonds heeft IORP II de grootste impact op de governance. Een belangrijk onderdeel hiervan betreft de inrichting van de zogenoemde sleutelfuncties. Dit betreft de risicobeheerfunctie, de actuariële functie en de interne auditfunctie. IORP II maakt een onderscheid tussen de houder van een sleutelfunctie en de personele invulling van de daadwerkelijke uitvoering van de sleutelfunctie, waarbij de houder de eindverantwoordelijkheid blijft houden.

Het pensioenfonds is voornemens de sleutelfuncties als volgt in te richten:

Sleutelfunctie	
Risicobeheer sleutelfunctie	Uitvoerend bestuurslid, Linda Gastelaars
Actuariële sleutelfunctie	Uitvoerend bestuurslid, Linda Gastelaars
Interne audit sleutelfunctie	Inhuur / investering

Bij pensioenfonds met een omgekeerd gemengd model is een goede inrichting van de sleutelfuncties nog niet volledig uitgekristalliseerd. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat aangegeven is dat de inrichting van de sleutelfuncties niet te belastend moet zijn voor de organisatie op grond van het proportionaliteitsprincipe (als zodanig geformuleerd in de memorie van toelichting bij de wetgeving). Dit

impliceert dat de inrichting bij voorkeur zo veel mogelijk aansluit bij de huidige rollen en verantwoordelijkheden, zodat er zo weinig mogelijk wijzigingen in de governance hoeven plaats te vinden en dat bij de inrichting rekening wordt gehouden met de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van het pensioenfonds.

Het bestuur van het pensioenfonds en de toezichthouder zijn nog in gesprek over de definitieve inrichting van de sleutelfuncties bij SPCN. In 2019 zal hierdoor mogelijk de definitieve inrichting nog afwijken van hetgeen nu door het bestuur besloten is.

Verslag over het boekjaar

Algemeen 2018

Nieuw bestuursmodel

In de eerste helft van 2018 is veel tijd besteed om het nieuwe bestuursmodel goed vast te leggen in de fondsdocumentatie en het opdoen van praktijkervaring. Om het nieuwe bestuursmodel goed te verankeren in de fondsorganisatie zijn verschillende documenten aangepast. Om helemaal helder vast te leggen wie welke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden heeft, is een bestuursreglement opgesteld.

De eerste ervaringen met het nieuwe bestuursmodel zijn positief. Het model heeft ertoe bijgedragen dat er meer professionele kennis in het bestuur vertegenwoordigd is en dat de tijdsbesteding van de bestuurders die werkzaam zijn bij Citibank beter in balans is met de eigen functie die bij Citibank wordt uitgeoefend.

DNB traject

In november 2016 heeft DNB een on-site onderzoek uitgevoerd bij SPCN met als doel kwetsbaarheden te signaleren nu het pensioenfonds besloten heeft voorsnog op de korte termijn niet te gaan liquideren.

Op 1 december 2016 heeft DNB het rapport met de voorlopige bevindingen besproken met het bestuur. De reactie van het bestuur op dit rapport is meegenomen in het definitieve rapport dat DNB op 6 december 2016 aan het pensioenfonds heeft gestuurd. In het rapport concludeert DNB dat er bij SPCN sprake is van de volgende kwetsbaarheden:

- Het ontbreekt aan een voldoende gestructureerde besluitvorming over de toekomst van SPCN;
- De beleggingscyclus wordt niet goed doorlopen, en
- Er is geen sprake van een integraal risicomanagement.

Naar aanleiding van het DNB-rapport is door het pensioenfonds begin 2017 een plan van aanpak opgesteld om de geconstateerde kwetsbaarheden weg te nemen.

In zowel 2017 als 2018 is veel tijd gestoken in het wegnemen van de door DNB geconstateerde kwetsbaarheden. Om ervoor te zorgen dat tussen DNB en het bestuur geen ruis ontstaat over de interpretatie van de kwetsbaarheden heeft twee maal overleg plaatsgevonden tussen een afvaardiging van het bestuur en een afvaardiging van DNB. Bij de afvaardiging van DNB waren ook de experts die de beoordelingen doen aanwezig. In juli 2018 is een plan van aanpak opgesteld om de laatste kwetsbaarheden weg te nemen. Dit plan van aanpak loopt tot en met april 2019.

Ultimo 2018 stonden er met betrekking tot de volgende onderwerpen nog een aantal tekortkomingen open:

- Beleggingsbeleid
- Uitbestedingsbeleid
- Risicomanagementbeleid

In 2018 is een volledig traject voor de herijking van het beleggingsbeleid opgestart. Dit traject wordt in 2019 afgerond.

Op 6 mei 2019 heeft SPCN vanuit DNB een bericht ontvangen dat de tekortkomingen met betrekking tot het uitbestedings- en risicomanagementbeleid weggenomen zijn. Het bestuur gaat er vanuit dat zij de door DNB geconstateerde kwetsbaarheden met betrekking tot het beleggingsbeleid eveneens in 2019 kan wegnemen.

Nieuwe uitvoeringsovereenkomst en Toekomst pensioenfonds

De laatste 2 jaar was het centrale thema voor SPCN de toekomstbestendigheid van de uitvoering op de korte en middellange termijn. Dat was mede ingegeven door een kritisch onderzoek van DNB eind 2016. Een belangrijk thema daarin was het commitment van de werkgever ten opzichte van het pensioenfonds.

Eind 2018 is een nieuwe uitvoeringsovereenkomst met de werkgever afgesproken. Daarin wordt geregeld dat elk jaar precies de feitelijke kostendeckende premie betaald zal worden, waaronder de volledige uitvoeringskosten. In de toekomst zal dan na afsluiting van het boekjaar de afrekening met de werkgever plaatsvinden. Bij de onderhandelingen over de nieuwe uitvoeringsovereenkomst is eveneens een nieuw toeslagbeleid tot stand gekomen. In het toeslagbeleid van het pensioenfonds is nu opgenomen dat het pensioenfonds een toeslag verleent uit de eigen middelen als het dat naar verwachting in de toekomst ook kan blijven doen, het zogenaamde toekomstbestendig indexeren. Daarnaast zijn met de werkgever afspraken gemaakt over mogelijke aanvullende toeslagverlening als het pensioenfonds geen volledige toeslagverlening kan betalen uit de eigen financiële middelen van het pensioenfonds. Met deze afspraken wordt beoogd om de pensioenen met minimaal 50% van de prijsinflatie te kunnen verhogen. Voor een specifieke groep (gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van pensioenreglement 1991) gelden in het verleden gedane toezeggingen van de werkgever die voorzien in een toeslagverlening tot 100% van de prijsindex. Het toekennen van deze pensioenverhogingen is wel aan voorwaarden gebonden. De belangrijkste voorwaarde is dat wanneer de werkgever niet betaalt voor deze aanvullende toeslagen, het pensioenfonds deze toeslagen ook niet zal toekennen.

Het bestuur heeft op basis van de nieuwe uitvoeringsovereenkomst vastgesteld dat er voldoende basis is om de zelfstandige uitvoering van de pensioenregeling in het pensioenfonds te continueren. Voor de lange termijn ziet het bestuur wel een noodzaak om de regeling elders onder te brengen. Vanuit strategisch oogpunt blijft liquidatie van het eigen pensioenfonds daarom een aandachtspunt. Het moment waarop liquidatie actueel zal worden, zal afhangen van de ontwikkeling van de financiële

positie van het pensioenfonds en de afspraken die het bestuur met Citibank kan maken bij een liquidatie.

Nieuwe administrateur

Het bestuur had de continuïteit van de administrateur al eerder als risicofactor onderkend, maar desondanks kwam de opzegging door Buck van de administratieovereenkomst eind juni 2018 als een verrassing. Het bestuur was daarmee genoodzaakt om met spoed een andere uitvoerder te vinden. Hiervoor is een project gestart voor de uitbesteding van onze administratie en daarvoor is een extern bureau geselecteerd om te voorzien in de begeleiding van selectie en implementatie.

Na een inventarisatie van de aanbieders zijn 4 partijen uitgenodigd om een voorstel offerte uit te brengen. Van deze 4 partijen hebben uiteindelijk 3 een offerte uitgebracht. Na een eerste selectie zijn vervolgens met 2 partijen uitvoerige gesprekken gevoerd en hebben ook site visits plaatsgevonden. Op basis van deze gesprekken en site visits is bij de gekozen partij een uitvoerig nader onderzoek geweest naar de wijze van organisatie en uitvoering, met het doel om zeker te stellen dat de verwachtingen ook waargemaakt worden (due diligence). Dat onderzoek heeft de eerdere indrukken bevestigd en het bestuur heeft daarop besloten om de administratie uit te besteden aan Dion Pensioen Services B.V. (hierna DPS).

Nadat DPS als nieuwe administrateur aangesteld was, is een gedegen implementatietraject gestart onder begeleiding van een stuurgroep. In die overdracht hebben de oude en de nieuwe uitvoerder constructief samen gewerkt en kon ook gesteund worden op de ervaring van een ander pensioenfonds dat van Buck naar DPS was overgegaan. Alle relevante gegevens over de deelnemers en de financiële administratie zijn inmiddels overgedragen aan DPS en de inrichting van het pensioenreglement in de administratiesystemen van DPS is bij het verschijnen van dit jaarverslag in de afrondende fase. De pensioenuitkeringen zijn vanaf januari 2019 door DPS uitgevoerd, hetgeen vlekkeloos is verlopen. Vanaf 1 juli 2019 zal de hele deelnemersadministratie ingericht en operationeel zijn. Met enige vertraging zullen de gegevens van het pensioenregister in september 2019 beschikbaar zijn (de vertraging is bij AFM formeel gemeld). Eind 2019 zal DPS ook de uitvoering van de website gaan verzorgen. De wijziging van administrateur is aan alle belanghebbenden per brief gemeld en verder ook op de website gecommuniceerd.

Het jaarwerk over dit jaarverslag (2018) is wel nog door Buck afgewikkeld.

Wijziging wet- en regelgeving

Qua grote wetwijzigingen heeft het bestuur zich in de eerste helft van 2018 beziggehouden met de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De AVG moest per 25 mei 2018 binnen het pensioenfonds geïmplementeerd zijn. Het bestuur heeft hiertoe een privacybeleid en -verklaring opgesteld. Tevens zijn een aantal reeds bestaande beleidsdocumenten aangepast, waaronder beleid datalekken, integriteitsbeleid, gedragscode, incidenten- en klokkenluidersregeling, klachten- en geschillenreglement, het uitbestedingsbeleid en het pensioenreglement. Daarnaast heeft het bestuur een verwerkingsregister opgesteld en zijn met diverse partijen verwerkingsovereenkomsten opgesteld. In 2018 heeft het bestuur besloten geen Functionaris Gegevensbescherming (FG) aan te stellen, maar de verantwoordelijkheid voor het blijven voldoen aan

de AVG-wetgeving en de daaruit voortvloeiende verplichtingen bij het uitvoerend bestuur neer te leggen.

Door de pensioenfonds die hun administratie bij de nieuwe pensioenadministrateur van het pensioenfonds hebben, is een gezamenlijke FG aangesteld. In 2019 heeft SPCN ook besloten gebruik te gaan maken van deze FG.

Naast de implementatie van de AVG heeft het bestuur veel tijd gestoken in de implementatie van de Europese IORP II-wetgeving. Op 13 januari 2019 werd IORP II in Nederland wetgeving. Alle vereisten die voortvloeien uit deze wetwijziging moesten voor deze datum in het beleid van het pensioenfonds verankerd worden. De belangrijkste wijzigingen betroffen het inrichten van de sleutelfuncties, het aanpassen van beleid met betrekking tot informatieverplichtingen aan deelnemers en implementatie van ESG-beleid. Het pensioenfonds heeft alle benodigde wijzigingen in het beleid van het pensioenfonds opgenomen. Zoals eerder in dit verslag aangegeven, vindt er nog overleg plaats met DNB over de door het pensioenfonds gekozen invulling van de sleutelfuncties. Naar verwachting wordt dat in 2019 verder afgerond.

Vermeldingen ingevolge Pensioenwet artikel 96

In 2018 zijn door de toezichthouders geen boetes of dwangsommen aan het pensioenfonds opgelegd, noch aanwijzingen gegeven. Ook was er geen sprake van het aanstellen van een bewindvoerder.

In 2015 is een herstelplan ingediend vanwege een reservetekort dat toen was ontstaan. Aangezien het pensioenfonds nog een reservetekort heeft, is er nog steeds sprake van een herstelplan. In 2017, 2018 en 2019 is het herstelplan geëvalueerd.

Code Pensioenfonds

SPCN hanteert bij de uitvoering van haar beleid de Code Pensioenfonds van de Pensioenfederatie. Die code geldt voor alle Nederlandse pensioenfonds en is recentelijk vernieuwd en de uitgevoerde toetsing is uitvoeriger geweest dan voorheen.

De code is gespecificeerd in 63 normen rondom de volgende thema's:

1. Vertrouwen waarmaken
2. Verantwoordelijkheid nemen
3. Integer handelen
4. Kwaliteit nastreven
5. Zorgvuldig benoemen
6. Gepast belonen
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen
8. Transparantie bevorderen

Jaarlijks wordt een analyse gemaakt van de compliance met deze Code Pensioenfonds en worden non-compliance situaties voorzien van een uitleg conform de regelgeving op dit punt.

SPCN rapporteert in dit jaarverslag op basis van het principe 'pas toe of leg uit' over de normen waar niet of niet volledig aan wordt voldaan. Aan de normen 26, 33, 34 en 63 uit de Code Pensioenfonds wordt niet voldaan. Hieronder is een toelichting per norm opgenomen.

Norm 26:

Het bestuur zorgt voor permanente educatie van zijn leden

Alle bestuursleden hebben een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van het onderhouden van hun eigen kennisniveau. Het pensioenfonds beperkt zich tot het behandelen van algemene kennisthema's tijdens vergaderingen. Voorts komt de educatie aan de orde bij de evaluatie van het bestuur en de individuele bestuursleden. Het bestuur heeft het voornemen de educatie extra aandacht te geven.

Gedurende 2018 zijn door de individuele bestuursleden verschillende seminars en educatiesessies bezocht. Ook werden tijdens de bestuursdag tezamen met het VO in juli 2018 over risicomangement en de inrichting van de sleutelfuncties uit IORP II door externe inleiders een presentatie verzorgd. Tevens is tijdens die bestuursdag aandacht geweest voor de renteafdekking van het pensioenfonds. Ook hiervoor is door externen een presentatie verzorgd.

Norm 33:

In zowel het bestuur als in het VO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.

De zeer beperkte omvang van het pensioenfonds legt beperkingen op waardoor niet volledig aan deze eis kan worden voldaan. In het bestuur hebben 2 vrouwelijke bestuurders zitting en 1 bestuurslid is jonger dan 40 jaar. Voor het bestuur geldt derhalve dat wel voldaan wordt aan de gestelde norm van minimaal 1 vrouw en minimaal 1 bestuurslid jonger dan 40. In het VO zijn echter geen vrouwen vertegenwoordigd en hebben geen leden jonger dan 40 jaar zitting.

Norm 34:

De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd.

In de statuten van het pensioenfonds wordt de zittingsduur beperkt. Er is echter ook een passage opgenomen dat hiervan, zulks ter beoordeling van het bestuur, kan worden afgeweken. Als gevolg van de beperkte omvang van het pensioenfonds (eind 2018 7 actieve deelnemers) wordt hiervan gebruik gemaakt.

Norm 63:

Het bestuur stelt beleid vast rond transparantie en communicatie. Het bestuur evalueert dit beleid periodiek en in ieder geval eens per drie jaar.

Het bestuur heeft in 2018 andere prioriteiten gesteld en daarmee is de evaluatie van het communicatiebeleid verschoven naar 2019. Het bestuur heeft de website getoetst aan de wettelijke eisen ten aanzien van communicatie. De communicatie inzake de verklaring beleggingsbeginselen is beperkt tot de 'Investments Beliefs', een volledige verklaring zal in 2019 gerealiseerd worden.

De Pensioenfederatie adviseert daarnaast om in het jaarverslag standaard over een aantal normen te rapporteren.

De normen waarover geadviseerd wordt te rapporteren in het jaarverslag 2018 zijn:

Norm 5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.
Norm 31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.
Norm 33	In zowel het bestuur als in het VO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.
Norm 47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.
Norm 58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.
Norm 62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.
Norm 64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode en de Code Pensioenfonds, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
Norm 65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is.

Verantwoording en evenwichtigheid (norm 5)

In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid. Daarnaast vindt regelmatig overleg plaats met het VO en de werkgever. Hierin wordt het gevoerde beleid, beleidskeuzes en onderbouwing daarvoor besproken. Tevens zijn de uitkomsten van het gevoerde beleid onderwerp van deze gesprekken. Het bestuur hanteert een vast stramien voor de besluiten, waarin uitdrukkelijk de evenwichtige belangenafweging wordt verantwoord. Deze evenwichtige belangenafweging is eveneens onderwerp van het regelmatige overleg met het VO en de werkgever.

Gezien het geringe aantal actieve deelnemers, waarvan bijna iedereen betrokken is bij het pensioenfonds, is het contact frequent en doorgaans individueel georganiseerd (mondeling en schriftelijk). De gewezen deelnemers en pensioengerechtigden worden schriftelijk geïnformeerd door middel van brieven en communicatie via de website.

Samenstelling fondsorganen (norm 31 en 33)

In de statuten, het bestuursreglement, reglement VO, het Geschiktheidsplan en de functieprofielen is beleid vastgelegd met betrekking de samenstelling van de fondsorganen. De in de norm genoemde zaken worden bij het vervullen van functies gebruikt. Daarnaast wordt bij de jaarlijkse evaluatie een check uitgevoerd. In april 2015 heeft het bestuur besloten om een overgang naar een professioneel bestuur te faciliteren in de statuten. In 2016 heeft de eerste benoeming plaatsgevonden van een professioneel bestuurder en in 2017 heeft het bestuur het bestuursmodel heroverwogen. Alle bestuursleden hebben de vereiste instemming van de toezichthouder (DNB) voor de benoeming

ontvangen en dat geldt ook voor de overgang naar het nieuwe bestuursmodel en de daarmee gepaard gaande benoemingen begin 2018. De niet-uitvoerende bestuursleden zijn allen werkzaam bij Citibank en vertegenwoordigen de werknemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever. Ook in het VO zijn leden werkzaam of werkzaam geweest bij Citibank. Deze leden vertegenwoordigen net als de niet-uitvoerende bestuursleden de werknemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever. Zoals hiervoor aangegeven voldoet het pensioenfonds qua samenstelling van het VO niet aan norm 33, aangezien er geen vrouwen en personen jonger dan 40 lid zijn van het VO.

Intern toezicht en Code Pensioenfonds (norm 47)

SPCN kent een omgekeerd gemengd bestuursmodel waarin het intern toezicht wordt ingevuld door de niet-uitvoerende bestuursleden. Zij worden hierbij ondersteund door de auditcommissie. Zowel de Code Pensioenfonds als de VITP-Toezichtcode worden bij het toezicht nadrukkelijk betrokken.

Inzicht in missie, visie en strategie (norm 58)

SPCN heeft de missie, visie en strategie in 2017 geformuleerd en deze is ook op de website van het pensioenfonds gecommuniceerd aan alle belanghebbenden. In het jaarverslag is de missie, visie en strategie eveneens opgenomen. Daarnaast is deze opgenomen in de ABTN van het pensioenfonds, welke eveneens op de website van het pensioenfonds beschikbaar is. In de bestuursvergadering van maart 2018 heeft het bestuur de missie, visie en strategie bekrachtigd.

Verantwoord beleggen (norm 62)

In de uitvoering van het beleggingsbeleid houdt het pensioenfonds rekening met verantwoord beleggen. Het bestuur van het pensioenfonds is van mening dat maatschappelijk verantwoord beleggen niet ten koste mag gaan van het rendement en dat het praktisch uitvoerbaar moet blijven voor het pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft vanwege de beperkte omvang en invloed geen eigen ESG-eisen geformuleerd en heeft derhalve gekozen voor een vermogensbeheerder die in voldoende mate kan voldoen aan maatschappelijk gestelde eisen ten aanzien van verantwoord beleggen. Het beleid ten aanzien van verantwoord beleggen is onderdeel van de investment beliefs. Deze zijn beschikbaar op de website van het pensioenfonds.

Naleving gedragscode, Code Pensioenfonds en functioneren (norm 64)

Bestuurders en verbonden personen tekenen jaarlijks de gedragscode (de gedragscode is conform de code die door de Pensioenfederatie wordt aanbevolen). Het pensioenfonds heeft een compliance officer, die toeziet op een integere bedrijfsvoering. In het jaarverslag rapporteert het pensioenfonds over de naleving van de Code Pensioenfonds. In oktober 2018 heeft het bestuur een zelfevaluatie uitgevoerd.

Klachten en Geschillen (norm 65)

Het pensioenfonds heeft een regeling voor klachten en geschillen. Deze klachten- en geschillenregeling is op de website van het pensioenfonds beschikbaar. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de

afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien. Er zijn in 2018 geen klachten of geschillen bij het bestuur ingebracht. Er is derhalve in 2018 ook geen sprake geweest van een commissie van beroep.

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid is in overeenstemming met de werkzaamheden, het risicoprofiel, de doelstellingen, het langetermijnbelang, de financiële stabiliteit en de prestaties van het pensioenfonds als geheel, en draagt bij aan een deugdelijk, prudent en doeltreffend bestuur van het pensioenfonds. Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid, waarbij het rekening houdt met het beloningsbeleid van de werkgever en de regels over beheerst beloningsbeleid zoals door DNB en AFM gecommuniceerd.

Een onkostenvergoeding op basis van de Verordening vergoedingen van de SER is ingevoerd als vacatievergoeding voor bestuursleden, leden van het VO en leden van commissies. Wanneer deze personen in dienst zijn bij de werkgever, stelt de werkgever de benodigde tijd beschikbaar. Er wordt echter ook verwacht dat een deel van de tijdsbesteding in eigen tijd plaatsvindt. De aangetrokken professionele bestuurders ontvangen een marktconform tarief voor hun bestuursactiviteiten. Dit geldt eveneens voor externe leden van commissies, leveranciers en adviseurs van het pensioenfonds.

De vermogensbeheer activiteiten worden vergoed op basis van beheersvergoedingen die marktconform zijn. Het beloningsbeleid van Nederlandse vermogensbeheerders of dienstverleners rond het vermogensbeheer dient aan de normen te voldoen die daarvoor gelden (beloning financiële instellingen). Het beloningsbeleid van buitenlandse vermogensbeheerders dient compliant te zijn met de regels die in het land van vestiging gelden, met dien verstande dat het pensioenfonds erop toeziet dat excessieve vergoedingen worden voorkomen.

Communicatie

De communicatie van het pensioenfonds vindt plaats door middel van brieven en berichten op de website. De verantwoording van het beleid en de financiële uitkomsten vindt daarnaast ook plaats door middel van de verslaglegging in het bestuursverslag en de jaarrekening.

De persoonlijke pensioeninformatie van de belanghebbenden van het pensioenfonds is beschikbaar via het UPO en het Pensioenregister (www.mijnpensioenoverzicht.nl). In 2018 hebben alle groepen deelnemers het UPO ontvangen.

In 2019 zal het communicatiebeleid opnieuw vastgesteld worden.

Financiële paragraaf 2018

Ontwikkeling financiële positie SPCN

Na het dieptepunt in 2016 vertoont de dekkingsgraad een substantieel herstel. Tot begin 2018 heeft de dekkingsgraad een stijgende lijn laten zien. Vanaf februari 2018 is er echter een dalende lijn te zien in de actuele dekkingsgraad. Dit komt door tegenvallende aandelenmarkten, slechte resultaten op de grondstofbeleggingen en aanhoudend dalende rentes gedurende 2018. Ultimo 2018 resulteert er een 3,9%-punt lagere actuele dekkingsgraad dan ultimo 2017. De beleidsdekkingsgraad heeft tot en met september 2018 een stijgende lijn laten zien. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad over de laatste 12 maanden. Doordat de actuele dekkingsgraden van januari 2018 tot en met september 2018 hoger waren dan de actuele dekkingsgraden van januari 2017 tot en met september 2017 was deze stijgende lijn te zien. Pas in oktober 2018 was de actuele dekkingsgraad lager dan die van een jaar geleden en begon ook de beleidsdekkingsgraad te dalen.

Overzicht dekkingsgraad		
Datum	Actuele dekkingsgraad	Beleidsdekkingsgraad
31-dec-15	106,6%	111,5%
31-dec-16	106,8%	102,8%
31-dec-17	114,1%	111,2%
31-jan-18	116,7%	111,9%
28-feb-18	115,7%	112,4%
31-mrt-18	113,6%	112,8%
30-apr-18	114,5%	113,2%
31-mei-18	113,6%	113,4%
30-jun-18	113,2%	113,6%
31-jul-18	114,1%	113,7%
31-aug-18	113,7%	114,0%
30-sep-18	114,7%	114,2%
31-okt-18	111,5%	114,0%
30-nov-18	110,1%	113,8%
31-dec-18	110,3%	113,5%

Minimaal vereist eigen vermogen en vereist eigen vermogen

Per 31 december 2018 bedraagt het minimaal vereist eigen vermogen van SPCN 4,0%.

Het vereist eigen vermogen per 31 december 2018 bedraagt 15,4%.

Doordat de beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 gelijk is aan 113,5%, is nog steeds sprake van een reservetekort. De beleidsdekkingsgraad is namelijk lager dan de vereiste dekkingsgraad van 115,4%.

Reservetekort en herstelplan

Ultimo 2015 heeft het pensioenfonds een herstelplan ingediend bij DNB, omdat per 30 september 2015 een reservetekort werd vastgesteld.

Aangezien er ultimo 2017 nog steeds sprake was van een reservetekort is in het eerste kwartaal van 2018 wederom een evaluatie van het herstelplan uitgevoerd. Deze evaluatie heeft niet geleid tot aanvullende maatregelen ten opzichte van de evaluatie van het herstelplan van vorig jaar.

Evaluatie herstelplan (dekkingsgraad en toeslag)			
Jaar	Dekkingsgraad primo	Indexering	Dekkingsgraad ultimo
2017	106,8%	0,0%	114,1%
2018	114,1%	0,2%	118,1%
2019	118,1%	1,6%	120,5%
2020	120,5%	1,8%	122,7%
2021	122,7%	1,9%	124,7%
2022	124,7%	2,0%	126,4%
2023	126,4%	2,0%	128,2%
2024	128,2%	2,0%	130,0%
2025	130,0%	2,0%	131,7%
2026	131,7%	2,0%	133,5%
2027	133,5%	2,0%	135,3%

Het herstelplan verwacht niet dat kortingen op de pensioenaanspraken en -rechten aan de orde zullen zijn, mede als gevolg van de bijstortingsverplichtingen van de werkgever welke in de uitvoeringsovereenkomst vastgelegd zijn. In 2019 heeft eveneens een actualisatie van het herstelplan plaats gevonden. De conclusies op basis van de actualisatie van het herstelplan zijn niet veranderd.

Haalbaarheidstoets

Het pensioenfonds laat sinds 2015 elk jaar een haalbaarheidstoets uitvoeren. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Het bestuur krijgt hiermee inzicht in hoeverre de pensioentoezeggingen op basis van het huidige beleid waargemaakt kunnen worden. In die toets wordt rekening gehouden met een groot aantal scenario's, waarbij de verwachting is dat op korte termijn de pensioenen niet altijd verhoogd kunnen worden om de prijsstijgingen voor het levensonderhoud te kunnen compenseren. Op langere termijn zou toekenning van prijscompensatie wel mogelijk moeten zijn, maar bij 'slecht weer' scenario's laten de berekeningen zien dat een koopkrachtverlies op langere termijn niet uitgesloten mag worden.

De haalbaarheidstoets wordt, conform de geldende richtlijnen, uitgevoerd voor een periode van 60 jaar met de assumpties voor scenario's die zijn aangeleverd door DNB. Ook in 2018 is wederom een haalbaarheidstoets uitgevoerd.

De belangrijkste uitkomsten van deze toets waren als volgt:

- Verwacht pensioenresultaat: 100,0% (gestelde norm is minimaal 90%)
 - Onvolledige toeslagverlening zorgt voor pensioenresultaat lager dan 100% op korte termijn.
 - Scenario's met deflatie kunnen voor een pensioenresultaat boven de 100% zorgen.
- Maximale afwijking verwacht pensioenresultaat in slecht weer scenario: 8,8% afwijking (gestelde norm is maximaal 16,6%)
 - Koopkrachtverlies van bijna 10%.
 - Door bijstortingen zijn de laagste uitkomsten van het pensioenresultaat ook nog hoog.

Aangezien met het beleid van het pensioenfonds de normen gehaald worden, is er geen aanleiding om beleid aan te passen of om in overleg te treden met de sociale partners.

Uitvoeringskosten

In 2018 zijn de uitvoeringskosten gestegen ten opzichte van 2017. De stijging kan verklaard worden door de kosten van het DNB-project, de extra kosten voor de ondersteuning bij de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, IORP II, het nieuwe bestuursmodel, extra kosten voor de ondersteuning bij de selectie van de nieuwe administrateur en de verdere professionalisering van het bestuur. De kosten (en de toename) hebben geen gevolgen voor de financiële positie van het pensioenfonds, omdat de werkgever deze kosten betaalt.

Pensioenuitvoering kosten pensioenbeheer x Euro 1000	2018	2017	2016
Bestuur en bestuursondersteuning	520	268	64
Administratiekosten	163	125	138
Adviseurskosten actuaris	134	125	105
Adviseurskosten overig/Visitatie	168	256	73
Certificeringskosten actuaris	15	15	16
Certificeringskosten accountant	48	36	35
Contributies en bijdragen	12	13	13
Vacatiegeld	28	40	51
Overige kosten	17	13	1
Totaal	1.105	891	496
Kosten per deelnemer * (actief + gepensioneerd)	7,1	5,9	3,3

De kosten voor de tijdsbesteding van de bestuurders en leden van het VO, die in dienst zijn van Citibank worden door de werkgever niet in rekening gebracht aan het pensioenfonds. Met uitzondering van de professionele bestuurders, ontvangen de bestuursleden een vergoeding per vergadering die afgeleid is van de SER-normen voor vacatiegelden wanneer sprake is van vergaderingen buiten werktijd.

Uitvoeringskosten vermogensbeheer

De uitvoeringskosten vermogensbeheer worden verrekend met de rendementen van de beleggingen. Het bestuur heeft hierop geen directe invloed. De kosten worden verderop in het verslag nader gespecificeerd.

Totale kosten vermogensbeheer uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen €x 1000	2018	2017	2016
Totaal kosten vermogensbeheer	573	374	403
Gemiddeld belegd vermogen	117.598	115.794	111.882
Beleggingskosten in procenten van het gemiddeld belegd vermogen	0,49%	0,32%	0,36%

Kostensoort €x 1000	Aandelen	Vastrentend	Overige beleggingen	Overlay beleggingen	Totaal € 2018	% kosten vs gemiddeld vermogen	Totaal € 2017
Beheer	89	158	24	52	323	0,27%	305
Transactiekosten	83	96	12	17	208	0,18%	36
Performance	33	3	-	-	36	0,03%	28
Subtotaal	205	257	36	69	567	0,48%	369
Overige ¹	-	-	-	-	6	0,01%	5
Totaal	205	257	36	69	573	0,49%	374
Gemiddeld belegd vermogen					117.598		115.794

¹Dit betreft de kosten voor het vervaardigen van de jaarlijkse FTK rapportages. Deze zijn verwerkt onder de pensioen- en uitvoeringskosten van het pensioenfonds.

Beleggingsparagraaf 2018

Werkzaamheden in 2018

SPCN voert een strategisch beleggingsbeleid zoals vastgelegd in het Strategisch beleggingsbeleid 2017-2019 en verbijzonderd in het Beleggingsplan 2018. Gedurende 2018 heeft de beleggingscommissie successievelijk verschillende onderdelen van het beleggingsbeleid geëvalueerd. Deze evaluaties vormen input voor het project 'Herontwerp beleggingsbeleid', dat in de eerste helft van 2019 wordt uitgevoerd. Daarmee zal dan ook voldaan zijn aan de wensen van DNB om de beleggingsstrategie en het beleggingsbeleid gedegen te onderbouwen. Hieronder doet het bestuur beknopt verslag van de activiteiten in 2018 rond beleggingen.

De investment beliefs zijn na een gedegen discussie medio 2017 vastgesteld en deze vormen samen met de risicohouding de grondslag voor het beleid. In het najaar van 2017 heeft de beleggingscommissie het bestaande staande beleggingsbeleid getoetst aan deze investment beliefs. De belangrijkste conclusies van het assessment was dat het beleggingsbeleid op de meeste punten redelijk goed tot goed aansloot bij de investment beliefs van het pensioenfonds. Op een aantal vlakken was de aansluiting tussen de investment beliefs en het gevoerde beleid echter minder goed. Drie aandachtspunten (inzicht opbrengsten securities lending; begrip van het Tactical Interest Rate Overlay en controle op naleving sanctiewetgeving) zijn in 2018 opgevolgd in de beleggingscommissie. De aandachtspunten rond illiquide beleggingen en de relatief hoge mate van actief beleid vragen om aanpassing van het beleggingsbeleid of heroverweging van het betreffende investment belief, zaken die in 2019 aan de orde zijn.

Het strategisch beleggingsbeleid dat in 2018 gold, is tot stand gekomen als uitvloeisel van een ALM-studie die in 2016 is uitgevoerd. In het beleggingsplan wordt jaarlijks de beleggingsresultaten van het afgelopen jaar vergeleken met de in de ALM-studie gehanteerde rendementsdoelstellingen. Hiernaast heeft de beleggingscommissie een analyse uitgevoerd naar de vermogensontwikkeling over een periode van 5 jaar. De belangrijkste conclusies van die analyse zijn:

- De allocatie naar de verschillende beleggingscategorieën is relatief stabiel door de tijd.
- De beleggingscategorieën laten een groot verschil in waardeontwikkeling zien:
 - De aandelen hebben de sterkste waardeontwikkeling doorgemaakt.
 - De grondstoffen hebben een aanzienlijk negatief rendement laten zien.
- De verschillende vastrentende categorieën laten een gematigder 5-jaars rendement zien variërend van +15% tot +20% over een periode van 5 jaar.
- Het strakke herbalanceringsbeleid leidt tot een groot aantal transacties. De transactiekosten zijn echter beperkt en het resultaat van deze transacties lijkt per saldo positief.

In het eerste kwartaal van 2019 zijn de investment beliefs geëvalueerd en is een nieuwe ALM-studie uitgevoerd, waarbij de toegevoegde waarde van de verschillende beleggingscategorieën opnieuw is geanalyseerd. In het verlengde hiervan zijn investment cases voor de verschillende

beleggingscategorieën opgesteld. Een onderdeel van deze investment cases is een bewustere keuze van de te hanteren benchmark en de beleggingsrestricties voor de betreffende beleggingscategorieën.

Een van de uitgangspunten van de ALM-studie wordt gevormd door de economische aannames met betrekking tot de rendementen van de verschillende beleggingscategorieën. Deze aannames zijn vergeleken met de gerealiseerde rendementen voor de betreffende categorieën in de afgelopen periode.

Om de strategische asset allocatie voert SPCN een dynamisch asset allocatie beleid op het vastrentende deel van de beleggingsportefeuille. Dit beleid wordt ingevuld door middel van het Core+ mandaat dat aan Aegon is verstrekt. Een globale analyse van de resultaten van de actieve keuzes heeft niet de overtuiging opgeleverd dat er daadwerkelijk waarde is toegevoegd bij de wijzigingen in allocaties. In 2019 zal dat kritisch afgezet worden tegen het investment belief dat uitgaat van passief beheer.

Het beleid inzake renteafdekking van het pensioenfonds is dat binnen de portefeuille gestuurd wordt op een renteafdekking in een marktwaarde-omgeving, gebaseerd op de euro swapcurve. Het risico op de waardeverandering van de nominale verplichtingen als gevolg van een renteverandering wordt strategisch voor 50% afgedekt. De werkelijke afdekking dient zich tussen 47.5% en 52.5% te bevinden. De inrichting van de renteafdekking is in 2018 zeer nadrukkelijk aan de orde geweest. De beleggingscommissie heeft een analyse gemaakt van het curvedraaiingsrisico. Deze analyse is besproken in het bestuur. De belangrijkste conclusie van deze analyse is dat sprake is van een extra 'implementatie-risico' dat volgt uit de keuze voor het Strategic Liability Matchingfonds dat niet in maatwerk voorziet. In afwachting van de herziening van het beleggingsbeleid in 2019 heeft het bestuur aangegeven dit risico vooralsnog te accepteren.

In het derde kwartaal van 2018 heeft de beleggingscommissie de verschillende beleggingsmandaten geëvalueerd die het pensioenfonds heeft uitgegeven.

- Europese staatsobligaties: gegeven de outperformance van het fonds op de langere termijn een duidelijke toegevoegde waarde;
- Europese bedrijfsobligaties: gegeven de langjarige outperformance van het fonds een goede toegevoegde waarde;
- Global High Yield: de matige performance geeft aanleiding tot heroverweging;
- Emerging market debt: de structureel achterblijvende performance van het fonds vormt aanleiding tot heroverweging;
- Aandelen: gegeven de outperformance van het fonds een toegevoegde waarde, maar adviseert de beleggingscommissie, met het oog op de investment beliefs, te heroverwegen of de beleggingscategorie aandelen wel actief moet worden ingevuld;
- Global commodity's: hoewel het actieve beleid geleid heeft tot betere resultaten dan de benchmark, blijkt de bijdrage van deze beleggingscategorie sterk negatief te zijn geweest over

een langere periode. Met name de werking van het diversificatie effect verdient nadere aandacht;

- Tactische renteoverlay: de beleggingscommissie is van mening dat de belegging in het TIRO fonds niet past binnen de beleggingsportefeuille van SPCN. De belangrijkste overwegingen hierbij zijn het actieve karakter van het fonds, in combinatie met de stapeling van actief beheer.

Voorts heeft de beleggingscommissie in het vierde kwartaal van 2018 de rol van de vermogensbeheerder en het vermogensbeheerproces geëvalueerd. De keuze van het bestuur voor een 'one stop shop'-benadering heeft als nadeel dat het pensioenfonds een beperkte keuze uit eigen 'huismerken' voor de verschillende beleggingscategorieën ter beschikking heeft. Hoewel Aegon niet als fiduciair manager is aangesteld bevat het mandaat aan Aegon fiduciaire elementen, met name waar het gaat om het Core+ mandaat. Een rapportage over de dienstverleningsafspraken ('SLA rapportage') en over niet-financiële risico's ontbreekt en vormt een aandachtspunt. De vermogensbeheerovereenkomst is recent geactualiseerd.

De conclusies van de beleggingscommissie zijn in het bestuur uitvoerig aan de orde geweest en deze hebben in 2019 nadrukkelijk een rol gespeeld bij de herformulering van het beleggingsbeleid.

Strategisch beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid wordt geformuleerd door de beleggingscommissie en vastgesteld door het bestuur. De basis voor de vaststelling van het in 2018 geldende beleggingsbeleid is de ALM-studie die laatstelijk in 2016 is uitgevoerd. Deze ALM studie heeft toen geleid heeft tot een herbevestiging van het toen geldende strategisch beleggingsbeleid.

Het beleggingsbeleid is erop gericht om een overrendement te realiseren teneinde de pensioenrechten te kunnen verhogen om de koopkracht in stand te houden (toeslagverlening). Het beleid houdt rekening met de risicobereidheid van de belanghebbenden en het pensioenfonds hanteert een relatief defensief beleid, hetgeen ook af te leiden is uit de vereiste dekkingsgraad van het pensioenfonds (115,4% per 31 december 2018).

Het strategisch beleggingsbeleid is in 2018 ongewijzigd gebleven ten opzichte van 2017.

Het beleggingsbeleid in 2018 ziet er als volgt uit:

Portefeuille	Minimum %	Strategisch %	Maximum %	Benchmark
Aandelen	18,4	23,4	28,4	MSCI all World \$ hedged
Vastrentende waarden	58,8	68,8	78,8	Barclays Capital Euro Aggr. Bond Index
Grondstoffen	4,8	7,8	10,5	TKP Pensioen commodity fonds
Liquiditeiten	0,0	0,0	5,0	1-maands Euribor

Verdeling binnen vastrentende waarden	Minimum %	Strategisch %	Maximum %
Staatsobligaties + Strategic Liability Matching	23,5	29,4	53,3
Bedrijfsobligaties	17,6	31,6	39,4
High Yield	0,0	4,1	7,1
Emerging Market Debt	0,0	2,8	4,7
Tactical Interest Rate Overlay	0,0	0,8	1,9

Het renterisico van de verplichtingen is strategisch voor 50% afgedekt, onder andere door een Strategic Liability Matching fonds (SLM-fonds). Dit fonds biedt bij dalende rente een gedeeltelijke compensatie voor de gestegen pensioenverplichtingen. Bij een stijgende rente wordt dit derivaat minder waard, maar dat gaat dan gepaard met een meer dan evenredige daling van de pensioenverplichtingen.

Het valutarisico op de belangrijkste valuta (US dollar, GB pond en Japanse Yen) zijn afgedekt binnen de beleggingsfondsen waarin wordt deelgenomen. De resterende valutarisico's zijn niet afgedekt en dat wordt verderop in dit verslag toegelicht.

Het bestuur staat securities lending toe, maar die vindt in de beleggingsfondsen waarin wordt deelgenomen zeer beperkt plaats. De vermogensbeheerder verstrekt informatie over de omvang van securities lending en ook de zekerheden die de risico's moeten beperken.

Maandelijks ontvangt het bestuur een verslag van Aegon over de waardeontwikkeling van de beleggingen en op kwartaal basis een verslag over de beleggingsresultaten en een analyse daarvan. De resultaten worden daarbij ook afgezet tegen de gegevens van de benchmark.

Beleggingsmix ultimo 2018

SAMENSTELLING BELEGGINGSPORTEFEUILLE				
Categorie	Eind 2018 Belegd vermogen (x 1000 €)	Eind 2017 Belegd vermogen (x 1000 €)	2018 Actueel (%)	2018 Norm (%)
Vastrentende waarden				
Obligatiebeleggingsfondsen	37.974	35.621		
Strategic Liability Matching Fund	8.260	8.155		*
Credits	34.921	34.515		
Tactical interest overlay	908	1.013		
Totaal vastrentende waarden	82.063	79.304	72,5	68,8
Aandelen - Wereldwijd	24.096	29.583	21,3	23,4
Grondstoffen	7.045	9.852	6,2	7,8
Liquiditeiten	1	2	0,0	0,0
Totaal portefeuille	113.205	118.741	100,0	100,0

* Norm is onderdeel obligatiefondsen

De beheerder zorgt ervoor dat de richtlijnen voor de tactische beleggingsallocatie en de geografische spreiding altijd in acht worden genomen. De beleggingscommissie monitort of de feitelijke portefeuillesamenstelling zich binnen de bandbreedtes bevindt. Op kwartaalbasis voert de beheerder een automatische rebalancing uit naar het strategisch niveau. Eventuele tussentijdse onder- en overwegingen van de verschillende beleggingscategorieën binnen de toegestane bandbreedtes worden gekozen en uitgevoerd door de beheerder als onderdeel van het actieve mandaat.

Performance

De performance van de beleggingen bij Aegon Investment Management lag over 2018 op -3,1% en was duidelijk lager dan het resultaat van 2017 (4,7%).

Portefeuille	Performance 2018	Performance 2017	Performance 2016	Performance 2015	Performance 2014
Aandelen	-8,6	17,1	8,0	2,1	11,0
Vastrentende waarden ¹	-0,2	0,6	8,5	-0,6	21,6
Grondstoffen ¹	-16,5	4,5	11,7	-34,2	-34,4
Totaal	-3,1	4,7	9,0	-2,4	12,9

¹Bron: AEGONRJ610-2018,

Pensioenparagraaf 2018

Gewijzigde pensioenreglement en conversie aanspraken

Per 1 januari 2018 is Pensioenreglement 2018 van kracht geworden. Alleen de actieve deelnemers uit Pensioenreglement 2015 zijn overgedragen naar dit nieuwe pensioenreglement. De belangrijkste wijziging was de pensioenrichtleeftijd die van 67 naar 68 opgetrokken werd. De ouderdomspensioenaanspraken met pensioenrichtleeftijd 67 van de actieve deelnemers zijn actuariael neutraal geconverteerd naar ouderdomspensioenaanspraken met een pensioenrichtleeftijd 68. Deze deelnemers zijn individueel geïnformeerd over wat dit precies voor hen betekent.

Toeslagbeleid

Het toeslagbeleid van het pensioenfonds is voorwaardelijk en voor die toeslag wordt geen premie geheven en zijn geen bestemmingsreserves gevormd. De toeslag is daarmee niet zeker en is afhankelijk van de resultaten van het pensioenfonds en de financiële positie.

Het bestuur heeft in mei 2018 besloten om de toeslag van 0,14% conform de bepalingen van toekomst bestendig indexeren toe te kennen. Het bestuur heeft met alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden hierover gecommuniceerd. Conform de toezegging van de werkgever, heeft het pensioenfonds de gewezen deelnemers aan pensioenreglement 1991 de verhoging van de pensioenen conform CPI (1,25%) toegekend op basis van een koopsom (€ 421.809) die door de werkgever is voldaan.

Het bestuur heeft eind 2018 het toeslagbeleid opnieuw geformuleerd en geïntegreerd met hetgeen over toeslagverlening in de uitvoeringsovereenkomst eind 2018 is vastgelegd. Het pensioenfonds baseert zich daarbij op het CBS prijsindexcijfer voor de consumptie (CPI) en probeert daarmee een te grote achterstand in koopkrachtontwikkeling te voorkomen.

Het pensioenfonds heeft als uitgangspunt dat het de toeslagen uit eigen middelen wil financieren op basis van de bepalingen van het toekomst bestendig indexeren zoals dat in de Pensioenwet is bepaald. Voor het geval die middelen onvoldoende zijn, zijn er met de werkgever afspraken gemaakt over aanvullende financiering van toeslagen.

Voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden onder het pensioenreglement 1991 geldt een aparte toezegging van hun (voormalige) werkgever. Die toezegging komt erop neer dat, indien het pensioenfonds niet in staat is om de volledige CPI-toeslag uit eigen middelen toe te kennen, de werkgever een aanvullende koopsom beschikbaar zal stellen om alsnog de volledige toeslag in te kopen ten behoeve van de gerechtigden onder pensioenreglement 1991. Voor alle overige niet-actieve deelnemers waren geen afspraken met de werkgever over aanvullende betalingen voor extra toeslagverlening.

Op grond van de huidige dekkingsgraad moet worden verondersteld dat het pensioenfonds ook in de komende jaren niet of niet volledig uit eigen middelen de pensioenen zal kunnen verhogen om de stijging van het prijspeil te compenseren en deels een beroep zal moeten doen op de aanvullende afspraken met de werkgever.

Risicoparagraaf 2018

Inleiding

Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. In 2018 heeft het bestuur wederom veel tijd en aandacht besteed aan het inrichten en vastleggen van het risicomanagementbeleid. Daarnaast is nog veel aandacht geweest aan het verder vormgeven en door ontwikkelen van het opgestelde beleid.

Het integraal risicomanagementproces is het interactieve proces van:

- het opstellen van de risicostrategie en hieraan gekoppeld de risicohouding en de risicobereidheid;
- het identificeren van risico's;
- het opstellen en implementeren van het beleid voor risicobeheersing en de uitvoering;
- monitoring en terugkoppeling over risico's en beheersmaatregelen.

Jaarlijks, of tussentijds indien zich ingrijpende wijzigingen hebben voorgedaan, wordt door het pensioenfonds uitvoering gegeven aan dit proces. Hierbij worden de volgende stappen doorlopen:

- evaluatie (en afhankelijk van de uitkomsten, herijking) van de strategische doelstellingen van het pensioenfonds, de risicohouding, de risicoacceptatie en de governance structuur m.b.t. het integrale risicomanagement;
- een risicoanalyse met als doel het identificeren en beoordelen van netto risico's en het prioriteren van de risico's die het komende jaar worden opgepakt – dit kan een algehele risicoanalyse zijn dan wel een thema- of afzonderlijke risicogerichte analyse;
- het toetsen van de beheersmaatregelen op effectiviteit en daarmee het mitigerende effect van een geïdentificeerd risico;
- (op kwartaalbasis) monitoring en evaluatie aan de hand van een integrale risicomanagement rapportage.

De resultaten van de gevolgde stappen worden geagendeerd voor de bestuursvergadering, zodat het bestuur deze kan toetsen. In aanvulling hierop worden beleidsvoorstellen aan het bestuur standaard voorzien van een risicoparagraaf zodat duidelijk is welk effect de gevraagde besluitvorming op de risico's heeft.

In 2018 zijn alle risico's geëvalueerd en verder uitgediept. De geïdentificeerde risico's zijn opgenomen in een risicoregister, waarin beschrijvingen van de risico's, sub-risico's en scenario's zijn weergegeven. Daarnaast zijn in het risicoregister de inschattingen van de bruto en netto risico's opgenomen met daarbij een overzicht van de beheersmaatregelen. Per risico is aangegeven in hoeverre de risico's binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds vallen.

De informatievoorziening binnen het pensioenfonds is afgestemd op de geïdentificeerde risico's. De frequentie van de informatie is afgestemd op de behoeften en kent een maand-, kwartaal- of jaarcyclus. De inhoud van de informatie is zodanig dat het bestuur tijdig signaleert wanneer afwijkingen ontstaan tussen de realisatie en de gestelde normen, zodat actie ondernomen kan worden indien gewenst dan wel noodzakelijk.

De strategische doelstelling op lange termijn is primair het kunnen garanderen van de pensioenuitbetaling en secundair toeslagverlening. Hiervoor zijn de belangrijkste generieke risico's:

- Rendement risico: beleggings-, rente- en inflatierisico
- Langleven risico
- Sponsorrisico

Beschrijving van deze generieke risico's:

Het rendement risico houdt in, dat de beleggingen (beleggingsrisico) onvoldoende renderen om zowel de discontering van de verplichtingen (renterisico) als de toeslagverlening (inflatie) te compenseren.

De mutatie van de rentetermijnstructuur is voor rekening en risico van het pensioenfonds (renterisico) en kunnen de beleggingsresultaten (deels) teniet doen. Het inflatierisico is door de voorwaardelijke toeslagverlening een risico dat uiteindelijk voor rekening van de deelnemers en pensioengerechtigden is. Het pensioenfonds heeft geen beleid dat gericht is op het afdekken van het inflatierisico, zodat dit risico uit overrendement moet worden beperkt.

Het langlevens risico houdt in, dat de berekening van de verwachte uitkeringsperiode niet langer aansluit bij de meest recente levensverwachtingen.

Het sponsorrisico houdt in, dat de werkgever de uitvoeringsovereenkomst opzegt en in het geval van onvoldoende financiële middelen van het pensioenfonds de toezegging over bijstorting niet zal nakomen. Dit is in de langjarige historie van het pensioenfonds echter nog nooit voorgekomen en wordt ook voor de toekomst als een uiterst laag risico beschouwd. Daarnaast is de uitvoeringsovereenkomst voor onbepaalde periode overeengekomen en in principe alleen met wederzijdse toestemming opzegbaar.

Gevolgen van deze generieke risico's in 2018:

Rendement risico

Door de voortdurend lage rentetermijnstructuur in 2018 zijn de Technische Voorzieningen voor de verplichtingen hoog gebleven. Door de uiteindelijk lagere rente ultimo 2018 dan ultimo 2017 zijn de TV per saldo gestegen en treedt er een verlies voor het pensioenfonds op. Dat effect is deels teniet gedaan door de renteafdekking. De dekkingsgraad verslechterde in totaliteit verder doordat de beleggingsresultaten negatief bij hebben gedragen.

Beleggingsrisico

Het voornaamste financiële risico waarmee het pensioenfonds wordt geconfronteerd is de onvoorspelbaarheid van de uitkomsten van het beleggingsbeleid.

	2018	2017	2016	2015	2014
Rendement	-3,1%	4,7%	9,0%	-2,4%	12,9%

De beleggingsrendementen fluctueren van jaar tot jaar aanmerkelijk, ondanks de diversiteit en spreiding van de beleggingen. Over 5 jaar is het meetkundig gemiddeld rendement flink gedaald van 5,9% naar 4,2%, maar nog ruimschoots boven de, als risicovrij beschouwde, staatsobligaties.

Renterisico

Vanwege de onzekerheid over de renteontwikkeling heeft het bestuur voor een beleggingsfonds gekozen dat gebruikt maakt van rentederivaten en dat de rentegevoeligheid aanpast. Met dit instrument wordt bereikt dat het renterisico circa 50% bedraagt. Het rentebeleid voorziet in een afdekking van 50% met een bandbreedte: 47,5% - 52,5%.

Renteherziening/aflossingsdatum	2018	2017	2016	2015	2014
Korter dan 1 jaar	-2.025	- 9.428	-8.212	-13.365	11.728
1-5 jaar	25.037	29.662	28.057	27.374	3.350
6-10 jaar	27.987	28.808	26.848	30.787	34.395
Langer dan 10 jaar	34.378	38.964	37.796	36.476	37.663
Niet rente dragend	27.827	30.681	31.092	26.897	25.096
Externe beleggingsfondsen	-	52			
Totaal ¹	113.204	118.739	115.581	108.169	112.232

¹Bron: AEGONRJ610-2018

Asset Liability Matching

Het pensioenfonds heeft een uitgaande kasstroom met een gemiddelde duration van ongeveer 18 jaar. De duration van de vastrentende waarde portefeuille is ultimo 2018 gelijk aan 6,1 jaar. Wanneer ook rekening gehouden wordt met het Strategic Liability Matching Fund (SLM) komt de duration van de totale vastrentende beleggingsportefeuille op 10,6 jaar.

Dit SLM-fonds bestaat uit renteswaps, waarbij er een ondergrens is om te zorgen, dat er voldoende onderpand is voor renteswaps en een bovengrens om te voorkomen, dat de participatie niet een te groot deel gaat uitmaken van de beleggingsportefeuille.

Hiermee is het renterisico ultimo 2018 voor circa 50% beheerst, hetgeen ook in lijn is met het rentebeleid.

Langleven risico, kort leven risico en herverzekering

De meest recente (2018) aanpassing van de overlevingstafels is in de verplichtingen verwerkt. Ultimo 2018 hanteert het pensioenfonds de Prognosetafel AG2018. Daarnaast zijn de correctiefactoren (correctie van de sterftekansen van de gehele bevolking om zo goed mogelijk aan te sluiten bij verwachte sterfte van de pensioenfondspopulatie) ultimo 2018 door het pensioenfonds aangepast in leeftijds- en geslachtsafhankelijke correctiefactoren. Zie voor nadere toelichting de actuariële paragraaf.

Het pensioenfonds heeft het nabestaanden- en wezenpensioen op risicobasis herverzekerd bij een externe, onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij (Elips Life). Bij deze verzekeringsmaatschappij is ook het arbeidsongeschiktheidsrisico herverzekerd.

Sponsorrisico

De werkgever heeft sinds 1966 altijd aan de verplichtingen uit de uitvoeringsovereenkomst voldaan. Naast de kostendekkende premie is de werkgever op basis van de Cao ook verplicht om de uitvoeringskosten van de pensioenregeling te dragen. Voorts bevat de uitvoeringsovereenkomst een bijstortingsverplichting. Laatstelijk is in 2016 een bijstorting voldaan met de bedoeling het aanwezige vermogen van het pensioenfonds aan te vullen tot het minimaal vereist eigen vermogen.

Daarnaast heeft de werkgever middels een koopsom de financiering verstrekt om haar toezegging aan voormalige werknemers die onder pensioenreglement 1991 vielen te voldoen (toeslag). Deze koopsom is bij de werkgever in rekening gebracht en is ook in 2018 voldaan en vervolgens aan de betreffende deelnemers toegekend. De werkgever heeft geen koopsom beschikbaar gesteld voor de overige gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, hetgeen ook geen verplichting was.

In de nieuwe uitvoeringsovereenkomst die in december 2018 ondertekend is door de werkgever en het pensioenfonds zijn de afspraken inzake de bijstortingsverplichting niet gewijzigd. De werkgever heeft echter wel een extra toezegging gedaan door, onder voorwaarden, ook een gedeeltelijke toeslagverlening aan de deelnemers die niet onder pensioenreglement 1991 inactief geworden zijn, toe te zeggen. Deze toezegging zal voor het eerst in 2019 uitgevoerd worden.

Valutarisico

Het pensioenfonds heeft het valutarisico voor de belangrijkste vreemde valuta afgedekt hetgeen in lijn is met het beleid om het valutarisico af te dekken, daar waar dat mogelijk is en efficiënt kan worden ingericht.

Onderstaand een overzicht van de valutarisico's van de belangrijkste valuta's:

Actueel 2018	USD	GBP	JPY	Overig	Totaal
Beleggingen	19.063	11.792	1.743	5.138	37.736
Afdekking	18.768	11.832	1.806	-	32.406
Niet gedekt	295	-40	-63	5.138	5.330
Totaal beleggingen					113.204
% valutarisico					4,7%

Hiermee is het valutarisico in 2018 lager dan in 2017 (6,1%) en aanmerkelijk beheerst en passend binnen het beoogde beleid.

Marktrisico

Alle beleggingen zijn onderhevig aan marktrisico's. Het pensioenfonds verwacht op langere termijn een beloning voor dat risico in de vorm van rendement (hoger dan de risicovrije rente).

Het marktrisico wordt beperkt door spreiding aan te brengen in de beleggingen: in 2018 waren de beleggingen divers (verschillende 'asset classes') en ook geografisch gespreid.

Liquiditeitsrisico's

Liquiditeitsrisico is door het pensioenfonds bewust gereduceerd en momenteel zijn er geen beleggingen met een nadrukkelijk illiquide karakter.

Niet-financiële risico's

De niet-financiële risico's zijn in 2018 opgenomen in het risicoregister van het pensioenfonds. Deze risico's zijn in 2018 eveneens allemaal geëvalueerd en uitgediept. Over deze risico's en de financiële risico's wordt op kwartaalbasis aan het bestuur gerapporteerd door middel van een risicorapportage.

Ultimo 2018 zijn het omgevingsrisico, het operationeel risico en het juridisch risico de meest in het oog springende risico's. Maar ook deze risico's vallen binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds, waardoor er geen aanvullende beheersmaatregelen benodigd zijn. Wel zal het pensioenfonds deze risico's goed monitoren om ervoor te zorgen dat vergroting van het risico tijdig gesignaleerd wordt.

Omgevingsrisico

Het omgevingsrisico is het risico als gevolg van buiten de instelling of groep komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. Om het omgevingsrisico te beheersen wordt veelal de omgeving en veranderingen daarin gemonitord. De relatie met de toezichthouder en de werkgever wordt constructief ervaren. Met beide is periodiek overleg om elkaar goed op de hoogte te houden.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. Dit risico is voornamelijk op de interne processen binnen het pensioenfonds gericht. Door eisen te stellen aan de geschiktheid van bestuursleden en zoveel mogelijk procesmatig te werken, wordt getracht dit risico zo goed mogelijk te beheersen.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de bedrijfsvoering van het pensioenfonds door de aan derden uitbestede werkzaamheden in gevaar komt.

In 2018 is een uitgebreide uitbestedingsrisicoanalyse uitgevoerd. Hiervoor is veel informatie bij verschillende uitbestedingspartners opgevraagd. Uit de risicoanalyse bleek dat het uitbestedingsrisico met betrekking tot de administrateur buiten de risicobereidheid van het pensioenfonds viel. Dit werd mede bepaald door de zorg om de continuïteit van de dienstverlening. Nog voordat het pensioenfonds een selectietraject voor een nieuwe uitvoerder op kon pakken, werd de uitbestedingsovereenkomst door de administrateur zelf opgezegd. Ultimo 2018 valt het uitbestedingsrisico met betrekking tot alle uitbestedingspartners binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van de instelling dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van bestuursleden en medewerkers van uitbestedingspartijen in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen. In het laatste kwartaal van 2018 heeft het pensioenfonds weer een SIRA (systematische integriteitsrisico analyse) uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat alle sub-risico's binnen het integriteitsrisico binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds vallen.

Juridisch risico

Het juridisch risico is het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. Mede door de vele wijzigingen in wet- en regelgeving is dit een risico dat nadrukkelijk door het bestuur gemonitord wordt.

IT-risico

Het IT-risico is het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd. Halverwege 2018 is een uitgebreide IT-risicoanalyse door het pensioenfonds uitgevoerd. Omdat veel processen uitbesteed zijn, bevindt het IT-risico zich voornamelijk bij de uitbestedingspartners.

Actuariële paragraaf 2018

Actuariële assumpties

SPCN heeft in 2015/2016 voor het laatst expliciet naar de actuariële grondslagen en de hoogte van de kostenvoorziening gekeken. Daarnaast hebben actuaris en accountant in zowel jaarwerk 2016 als jaarwerk 2017 aangegeven dat er een nieuwe evaluatie van de grondslagen plaats moet vinden. Eind 2018 heeft daarom een algehele evaluatie van de actuariële grondslagen plaatsgevonden.

De grondslagen die geëvalueerd zijn, zijn de volgende:

- Overlevingstafels
- Correctiefactoren
- Leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen
- Partnerfrequentie
- Opslag voor wezenpensioen
- Kostenvoorziening

Het pensioenfonds is te klein om op basis van eigen gegevens alle actuariële grondslagen te bepalen. Om tot passende grondslagen voor het pensioenfonds te komen is gebruik gemaakt van gegevens van het pensioenfonds, van het CBS en uit de pensioen- en verzekeringsmarkt. Het is vooraf niet uitgesloten dat er geen resultaten zullen ontstaan als de werkelijkheid afwijkt van de grondslagen die door het pensioenfonds gehanteerd worden. Monitoring over de jaren heen en periodieke evaluatie zal derhalve noodzakelijk blijven.

Overlevingstafels

In september 2018 is door het Actuarieel Genootschap een nieuwe prognosetafel gepubliceerd. Het pensioenfonds heeft besloten om met de overlevingstafels aan te sluiten bij de meest recente door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde overlevingstafels. Door toepassen van de nieuwe prognosetafel (Prognosetafel AG2018) dalen de TV met circa 1,0%.

Correctiefactoren

Het bestuur heeft besloten om gebruik te maken van het zogenoemde 'postcodemodel' van Aon Hewitt voor het bepalen van de correctiefactoren van het pensioenfonds. Het bestuur heeft hiertoe besloten na onderzoek naar de verschillende in de markt aanwezig modellen om correctiefactoren vast te stellen. Het postcodemodel van Aon Hewitt geeft naar de mening van het bestuur de beste schatting voor de correctiefactoren, omdat het grootste deel van het bestand bij de bepaling van de correctiefactoren meegenomen kan worden, de inschatting is dat de deelnemers woonachtig zijn op een woonadres dat past bij de levensstandaard en dat dat derhalve goede informatie oplevert voor bepaling van de correctiefactoren. Door de overgang op deze correctiefactoren zijn de TV gedaald met circa 2,6%.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Op basis van onderzoek met de gegevens van het pensioenfonds is besloten om het leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen van 3 jaar niet aan te passen.

Partnerfrequenties

Op basis van de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de beschikbare gegevens binnen het pensioenfonds is besloten om gebruik te maken van meer recente gegevens van het CBS bij bepaling van de hoogte van de TV en dus over te stappen op een meer recente partnerfrequentietafel. Door overstap op de nieuwe partnerfrequenties dalen de TV met circa 0,2%.

Opslag wezenpensioen

Tot eind 2018 werd geen opslag voor het wezenpensioen gehanteerd. De oude partnerfrequenties zijn hoger dan de nieuwe partnerfrequenties, waardoor gebruik van de oude frequenties impliciet een marge creëerden voor de dekking van het wezenpensioen. Door de partnerfrequenties naar beneden bij te stellen, vervalt deze impliciete marge. Er is daarom op basis van gegevens bij andere pensioenfondsbesloten een opslag voor het wezenpensioen toe te passen ter grootte van 3% op het latente partnerpensioen van nog pensioengerechtigde deelnemers. Door toepassen van een opslag van 3% op het latent partnerpensioen stijgen de TV met circa 0,2%.

Kostenvoorziening

Op basis van gegevens van het pensioenfonds en gegevens uit de pensioen- en verzekeringsmarkt is besloten om de kostenvoorziening niet te wijzigen.

Voor de waardering van de Technische Voorzieningen (TV) wordt per 31 december 2018 uitgegaan van de volgende veronderstellingen:

Overlevingstafels:	De Prognosetafel AG2018, met startjaar 2019.
Correctiefactoren:	Conform de best practices die gepubliceerd zijn door DNB. Er wordt sinds ultimo 2018 gerekend met leeftijds- en geslachtsafhankelijke correctiefactoren.
Intrest:	Rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, rekening houdende met de verwachte uitkeringen op basis van de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane rechten.
Kostenvoorziening:	Ter dekking van excassokosten van ingegane pensioenen is in de TV een opslag van 3,5% opgenomen.
Partnerfrequentie:	Voor alle (gewezen) deelnemers met uitzondering van (gewezen) deelnemers aan pensioenreglement 1991 en (gewezen) deelnemers waarvan de pensioenuitkering is ingegaan wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen uitgegaan van partnerfrequenties conform de tabel CBS 2018 partnerfrequentie.

Voor deelnemers aan pensioenreglement 1991 wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen elke (gewezen) deelnemer verondersteld een partner te hebben (onbepaalde partner systeem met een partnerfrequentie van 100%).

Voor pensioengerechtigden met een ouderdomspensioen wordt alleen een voorziening voor partnerpensioen berekend, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaalde partner systeem). Sinds 2010 wordt voor pensioengerechtigden met een ouderdomspensioen alleen een voorziening voor partnerpensioen berekend, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaalde partner systeem). Voorts wordt verondersteld dat de partner van een mannelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een vrouw is en dat de partner van een vrouwelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een man is.

- Leeftijdsverschil: Er wordt met een vast leeftijdsverschil gerekend, waarbij wordt verondersteld dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw.
- Wezenpensioen: Voor latent wezenpensioen wordt een voorziening getroffen ter grootte van 3% van het latent partnerpensioen van deelnemers en gewezen deelnemers. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 18 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd; voor wezen van 18 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 27-jarige leeftijd.
- Toeslagen: Er wordt geen rekening gehouden met (toekomstige) toeslagen.

Door gewijzigde afspraken met de werkgever inzake de betaling van de kostendekkende premie is door het bestuur besloten om vanaf boekjaar 2018 de backservice verplichting die ontstaat op 1 januari van het volgende boekjaar niet meer mee te nemen in het voorgaande boekjaar. De per 1 januari 2019 ontstane backservice verplichting wordt derhalve niet in boekjaar 2018 verantwoord, maar in boekjaar 2019.

In de tweede helft van 2018 is nog een salariswijziging per 1 januari 2018 in de administratie verwerkt. Omdat deze backserviceverplichting niet in boekjaar 2017 verwerkt is, wordt deze in 2018 verantwoord. Om die reden is er in boekjaar 2018 wel een backservicelast in de kostendekkende premie en het verloop van de technische voorzieningen opgenomen.

Actuariële analyse resultaat 2018

	2018	2017	2016	2015	2014
Premieresultaat x € 1.000					
Premiebijdrage*	1.759	1.412	1.540	1.021	1.359
Pensioenopbouw	-214	-238	-285	-183	-477
Onttrekking TV voor uitvoeringskosten	93	89	88	72	66
Uitvoeringskosten	-1.105	-891	-496	-397	-384
Toeslagverlening gefinancierd door werkgever	-422	-418	-280	-	-
Subtotaal	111	-46	567	513	564
Interest resultaat x € 1.000					
Beleggingsresultaat	-3.589	5.406	9.681	-2.680	13.737
Toevoeging benodigde intrest	269	234	60	-177	298
Toeslagverlening uit middelen fonds	-139	-	-	-1.549	-984
Wijziging Rentetermijnstructuur (RTS)	-4.321	1.404	-9.256	-5.810	-16.665
Subtotaal	-7.780	7.044	485	-10.216	-3.614
Overig resultaat x € 1.000					
Wijziging actuariële assumpties	3.781	-	-269	-425	-13
Resultaat waardeoverdrachten	8	-	116	-	-564
Resultaat toeslagverlening	66	62	-	-	-
Resultaat sterfte	-214	483	-260	232	501
Overig	-84	-147	-8	6	462
Subtotaal	3.557	398	-421	-187	386
Totaal Resultaat x € 1.000	-4.112	7.396	631	-9.890	-2.664

*Voor 2016 tot en met 2018 is dit bedrag inclusief een storting van de werkgever voor een toeslagverlening voor deelnemers aan het pensioenreglement 1991. Aangezien het pensioenfonds deze toeslagverlening niet uit eigen middelen financiert, is voor deze groep deelnemers, in verband met een voorwaardelijke toeslagverlening met een onvoorwaardelijke financiering, de betreffende koopsom in rekening gebracht bij de werkgever.

Verdeling Technische Voorzieningen per oorspronkelijke regeling

TV per regeling	2018	2017	2016
1991	31.721	33.608	35.914
2001	23.360	23.949	24.974
2006-2015	47.699	46.826	47.531
Totaal	102.780	104.383	108.419

Vermelding conform artikel 130a Pensioenwet

Details kostendekkende premie Euro	2018	2017	2016
Aangroei verplichtingen	169	182	175
Back Service	26	56	107*
Risico premies	24	-9	42
Toeslagen (Financiering werkgever)	355	355	280
Solvabiliteit	93	38	55
Uitvoeringskosten	1.031	810	418
Kostendekkende premie	1.698	1.432	1.077
Feitelijke premie	1.759	1.412	1.540

*Inclusief inhaal uit 2015

Het premiebeleid is er op gericht om de kostendekkende premie te ontvangen, rekening houdend met de voorwaardelijk toeslagverlening.

De berekeningswijze is vastgelegd in de ABTN van het pensioenfonds en betreft de feitelijke kostendekkende premie die als volgt kan worden samengevat: Jaarlijks stelt het bestuur op basis van een gespecificeerd advies van de actuaaris de kostendekkende premie vast voor het gehele komende kalenderjaar. Bij die vaststelling wordt rekening gehouden met de wettelijke bepalingen die gelden voor de kostendekkende premie. Naast de actuarieel benodigde premie en de opslag voor de vereiste dekkingsgraad bestaat de premie ook uit de volledige uitvoeringskosten die niet gedekt worden door de kostenrijval over de pensioenuitkeringen. De kostendekkende premie wordt deels maandelijks geïnd, maar een belangrijk deel van de uitvoeringskosten wordt jaarlijks apart bij de werkgever in rekening gebracht. De werkgever is gerechtigd om een deel van de premie in rekening te brengen bij de werknemers.

Gedurende 2018 is bij de werkgever voor de deelnemers aan het pensioenreglement 1991 een koopsom gevraagd ter financiering van de toeslagverlening aan die regeling. De werkgever heeft die specifieke groep (gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) een aparte toezegging gedaan,

welke jaarlijks wordt gefinancierd en slechts wordt toegekend als de werkgever de koopsom in dat jaar ook heeft voldaan. Deze koopsom is in 2018 ontvangen.

Net als in 2017 zijn de uitvoeringskosten van het pensioenfonds in 2018 hoger dan vooraf ingeschat. Om de kosten volledig te kunnen dekken uit de premie en de vrijval van de kostenopslag over de pensioenuitkeringen is aan de werkgever een aanvullende bijdrage gevraagd. Na goed overleg met de werkgever is door de werkgever de aanvullende bijdrage betaald.

De feitelijke premie 2018 ad 1.759 is vastgesteld op basis van de financieringsafspraken tussen het pensioenfonds en de werkgever. Omdat in 2018 door het pensioenfonds premie is ontvangen voor de per 1 januari 2018 ontstane totale backservicelasten, zijn deze onderdeel van de feitelijke premie 2018. De ontstane verplichting uit de backservice per 1 januari 2018 is echter reeds in boekjaar 2017 verantwoord. Vanaf boekjaar 2018 is het beleid met betrekking tot het opnemen van de backservice in de TV aangepast en zal de backservice van 1 januari van een jaar verantwoord worden in datzelfde jaar. In 2018 ontstaat er door het eenmalige verschil in verantwoording van de ontvangen premie en opname van de verplichting een positief resultaat voor het pensioenfonds.

De in de opstelling opgenomen backservice betreft later in boekjaar 2018 verantwoorde backservice per 1 januari 2018. Door de late verwerking van de salarisverhoging is de bijbehorende backservice niet in boekjaar 2017 verantwoord en wordt deze in boekjaar 2018 alsnog verantwoord.

Oordeel waarmerkend actuaris

De waarmerkend actuaris heeft de opdracht om vast te stellen dat het pensioenfonds voldoet aan de vereisten vanuit artikel 126 tot en met 140 PW. De belangrijkste bevindingen die door de waarmerkend actuaris zijn gerapporteerd zijn:

- De vermogenspositie van SPCN is niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.
- In de actuariële verklaring wordt vermeld dat het pensioenfonds voldoet aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 vanwege de financiële positie van het pensioenfonds.

Ontwikkelingen na balansdatum

Definitieve invulling sleutelfuncties

SPCN hanteert een omgekeerd gemengd model. De toezichhouder en de pensioenfondsen met dit bestuursmodel zijn nog in gesprek hoe de sleutelfuncties het beste in dit model vormgegeven kunnen worden. In 2019 verwacht SPCN na overleg met de toezichhouder de definitieve inrichting van de sleutelfuncties vorm te geven.

Afronding overdracht administratie

Per 1 januari 2019 voert DPS de administratie van SPCN. De eerste helft van 2019 wordt gebruikt om de volledige administratie goed in alle administratiesystemen ingericht te krijgen. Vooral nog verloopt de implementatie naar volle tevredenheid.

Afronding traject DNB

Ook in de eerste helft van 2019 is er veelvuldig overleg met DNB inzake het wegnemen van de door DNB geconstateerde onvolkomenheden. Het bestuur heeft er alle vertrouwen in dat in 2019 de onvolkomenheden weggenomen zullen zijn. Onderdeel van het DNB-traject is het herijken van het strategisch beleggingsbeleid en de implementatie van dit beleid. In de bestuursvergadering van 18 april 2019 is door het bestuur een besluit genomen over een nieuw strategisch beleggingsbeleid. De werkgever is zoals afgesproken in de nieuwe uitvoeringsovereenkomst volledig meegenomen in dit traject. Vanaf mei 2019 zal het bestuur bezig zijn met regelen van alle formaliteiten en de implementatie, zodat eind 2019 het nieuwe beleid volledig geïmplementeerd zal zijn.

Overdracht alle reglementen naar Pensioenreglement 2018 en bijbehorende conversie van de aanspraken

Per 1 januari 2019 worden vanwege administratieve eenvoud alle pensioenaanspraken en -rechten uit de bestaande reglementen overgedragen naar Pensioenreglement 2018. Alle deelnemers zijn hierover geïnformeerd. De deelnemers waarvoor sprake is van conversie van aanspraken zijn hierover individueel geïnformeerd. In de loop van 2019 zal deze conversie van aanspraken door DPS in de administratie verwerkt zijn, waardoor de individuele deelnemers geïnformeerd kunnen worden over wat de conversie van hun aanspraken precies voor hen betekent.

Aanpassing partnerfrequenties pensioenreglement 1991

In de bestuursvergadering van 9 mei 2019 is door het bestuur, om administratieve eenvoud te bewerkstelligen, besloten om per 1 januari 2019 de partnerfrequentie van deelnemers aan het pensioenreglement 1991 gelijk te stellen aan de partnerfrequenties zoals die voor de andere deelnemers gehanteerd worden. Deze wijziging is niet verwerkt in de TV per 31 december 2018. Deze aanpassing zal verwerkt worden in de TV per 1 januari 2019 en verantwoord worden in boekjaar 2019. Deze wijziging zorgt voor een daling van de TV van ongeveer 0,04% (circa €45k).

Toeslagbesluit 2019

Op basis van de nieuwe afspraken met de werkgever heeft het bestuur in 2019 een toeslagbesluit genomen. Voor alle deelnemers wordt vanuit de fondsmiddelen op basis van de wettelijke regels inzake toekomstbestendig indexeren een toeslag verleend van 0,59%. De werkgever heeft toegezegd de nota voor de aanvullende toeslagen te betalen. Hierdoor krijgen de deelnemers van het pensioenreglement 1991 een aanvullende toeslag van 1,39%, waardoor hun toeslagverlening gelijk is aan 100% van de CPI ontwikkeling van 1,98%. De overige deelnemers krijgen een aanvullende toeslag van 0,40%, waardoor hun toeslagverlening uitkomt op 50% van de CPI ontwikkeling (0,99%). Deze toeslagverlening is op 1 april 2019 toegekend.

Vooruitzichten na 2019

Op termijn blijft het vooruitzicht dat het pensioenfonds zal liquideren, met als meest onzekere factor het moment waarop het pensioenfonds verantwoord het vermogen en de verplichtingen aan een andere uitvoerder kan overdragen. De evaluatie van het bestaansrecht zal in dat licht een voortdurend terugkerend thema zijn in de agenda van het bestuur. Naar verwachting zal dit de komende vijf jaar nog niet aan de orde zijn.

Amsterdam, 20 juni 2019

Het bestuur,

A.J.E.J. Theunissen

L.L. Gastelaars

J. van de Ree

D.H. Vos

E. Deetman

B.A.G. Folmer

3. VERSLAG VERANTWOORDINGSORGAAN

Conform zijn in de Pensioenwet, art. 115a vastgelegde taken brengt het verantwoordingsorgaan (VO) van Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland (SPCN) verslag uit over het boekjaar 2018.

Activiteiten in 2018

Het VO is in 2018 vier keer bijeen geweest en heeft drie keer een vergadering van het bestuur bijgewoond. Vier keer vond periodiek overleg plaats met de voorzitter van het bestuur; tussentijds informeerde zij het VO tweemaal over vorderingen bij de onderhanden projecten met een update per e-mail.

2018 was het eerste jaar waarin het bestuur opereerde vanuit het zogenaamde omgekeerd gemengd bestuursmodel. Dat betekent dat de vier niet-uitvoerende bestuursleden, waaronder voorzitter (in casu de voorzitter van het bestuur), de rol van intern toezichthouder vervullen. Deze werd voorheen uitbesteed aan de visitatiecommissie. Het VO heeft dit verslagjaar geen nadelen ondervonden van de dubbelrol van de voorzitter. Bij gebleken behoefte kan altijd een gesprek met andere toezichthoudende bestuursleden plaats vinden.

Oordeelsvorming

Informatie voor zijn oordeelsvorming heeft het VO verkregen in de bijeenkomsten met het bestuur, respectievelijk zijn voorzitter, het concept jaarverslag 2018 en uit de vele documenten die in de loop van het jaar zijn gedeeld.

Oordeel

Ook 2018 stond in het teken van opschaling van de kwaliteit op alle aspecten van het pensioenfonds volgens het plan van aanpak, dat ontstond als reactie op de kritische brief van DNB van december 2016. Kritiek en aanbevelingen tot actie spitsten zich toe op lacunes in de toekomstbestendigheid van het pensioenfonds, in de beleggingscyclus en in de risicomanagement cyclus.

In het verslag over 2017 heeft het VO reeds zijn waardering uitgesproken over de inzet en voortvarendheid waarmee het bestuur een kwaliteitsslag inzette aan de hand van een plan van aanpak. Een wijziging van de bestuursvorm werd begin 2018 operationeel. In 2018 zijn vele voornemens gerealiseerd: vernieuwde fondsdocumentatie, herformulering van het toeslagbeleid, protocollen voor besluitvormingstrajecten en aanpassingen van het risicomanagementbeleid. Ook vond fundamentele heroriëntatie plaats van het beleggingsbeleid en de uitgangspunten ervoor. Intensief overleg heeft de relatie van het bestuur met de werkgever verbeterd.

In het jaarverslag 2018 is terecht in ruimere mate dan voorheen verslag gedaan van deze bijzondere inspanningen.

Waar zulks wettelijk vereist was heeft het bestuur advies gevraagd aan en verkregen van het VO. Over het te implementeren bestuursmodel is uitvoerig aanvullend overleg geweest.

Het VO meent dat de continuïteit van het pensioenfonds gediend is met het besluit om, vanwege de omvang van deze groep belanghebbenden, bij verkiezingen voor het VO ook gewezen deelnemers zich verkiesbaar te laten stellen.

Het VO meent dat het bestuursreglement afdoende beschrijft welke verantwoordelijkheden zijn ontstaan uit de gekozen bestuursvorm, bij wie zij belegd zijn en hoe de gezagsverhoudingen binnen de onderdelen zijn geregeld (niet-uitvoerende bestuursleden, uitvoerende bestuursleden, compliance officer, VO).

De wens van het VO gebruik te kunnen maken van extern advies, is gehonoreerd; er is nog geen gebruik van gemaakt.

Aanbevelingen

Wanneer het nieuwe beleggingsbeleid is geïmplementeerd en een nieuwe uitvoerder ervan is benoemd, beveelt het VO aan dat alle belanghebbenden hiervan bericht krijgen.

Zelfevaluatie

Het VO heeft nog geen definitieve keuze gemaakt of zij de vereiste kwaliteiten voor uitoefening van zijn taak verlangt van elk VO-lid dan wel de hieruit af te leiden functie-eisen toewijst per VO-lid. Het VO meent dat in de huidige samenstelling voldoende expertise bestaat bij alle drie VO-leden op vrijwel alle terreinen; ten aanzien van de beleggingsaspecten zijn twee VO-leden competent om te oordelen.

Het VO stemt gaarne in met het besluit om bij verkiezingen voor het VO ook gewezen deelnemers zich verkiesbaar te laten stellen vanwege de omvang van deze groep belanghebbenden.

Periode na het verslagjaar

Geen opmerkingen.

Schiphol, vrijdag, 24 mei 2019

Voor het VO,

Michiel Reijnoudt, vz

Reactie van het bestuur

Het bestuur bedankt de leden van het verantwoordingsorgaan voor hun inzet en toewijding van het afgelopen jaar en waardeert de goede samenwerking. Het bestuur stelt het op prijs dat het verantwoordingsorgaan de inspanningen rond de toekomst van het pensioenfonds en het DNB-project positief waardeert. Die inspanningen betekenden ook voor het verantwoordingsorgaan dat de agenda en het overleg met de voorzitter van het bestuur drukker en intensiever was dan gebruikelijk.

De vernieuwing van het beleid en alle beleidsdocumentatie vormen samen met de vernieuwde uitvoeringsovereenkomst die met de werkgever is gesloten een stevige basis voor de toekomstbestendigheid van het pensioenfonds.

De aanbeveling over de samenstelling van het verantwoordingsorgaan heeft inmiddels in 2019 gestalte gekregen in nieuwe statuten. In vervolg daarop worden medio 2019 verkiezingen voor de zetel namens deelnemers en gewezen deelnemers georganiseerd. De aanbeveling van het verantwoordingsorgaan inzake communicatie over de inhoud en inrichting van het vermogensbeheer, zal door het bestuur in overweging worden genomen.

4. VERSLAG INTERN TOEZICHT

Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland heeft in 2018 het omgekeerd gemengd bestuursmodel ingevoerd. Gelijktijdig hiermee is het intern toezicht gewijzigd. Het intern toezicht is binnen het bestuursmodel primair de verantwoordelijkheid van het niet-uitvoerend bestuur, met ondersteuning van de auditcommissie welke een adviserende rol heeft.

Omdat het intern toezicht in 2018 voor het eerst op deze wijze is opgezet, hebben het niet-uitvoerend bestuur en de auditcommissie nauw met elkaar samengewerkt om de inrichting en uitvoering van het intern toezicht voor dit jaar vorm te geven. Hierbij is tevens aandacht geschonken aan de aanbevelingen uit de rapportage van de visitatiecommissie over 2017 (het voorgaande intern toezicht). De prioriteitstelling van de werkzaamheden van het intern toezicht was tevens in lijn met de bevindingen en aanbevelingen van DNB.

De uitvoering van het intern toezicht is gericht op de vooraf gedefinieerde aandachtsgebieden van het pensioenfonds:

1. Besturen organisatie
2. Wetgeving
3. Pensioenregelingen en pensioensoorten
4. Financieel
5. Administratieve organisatie en interne controle
6. Communicatie
7. Uitbesteding

Voor ieder aandachtsgebied is op basis van een aantal onderzoeksvragen en hieraan gekoppelde werkzaamheden beoordeeld in hoeverre het bestuur gedurende het jaar het betreffende aandachtsgebied in voldoende mate heeft beheerst.

Vanuit de werkzaamheden die door het niet-uitvoerend bestuur zijn uitgevoerd, zijn enkele bevindingen en aanbevelingen naar voren gekomen. Over het geheel bezien komt het niet-uitvoerend bestuur tot de conclusie dat over 2018 de organisatie van Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland goed heeft gefunctioneerd. Het voltallige bestuur, en het uitvoerend bestuur in het bijzonder, heeft afgelopen jaar een verdere professionalisering van het pensioenfonds en versterking van de relatie met de werkgever bereikt. Het intern toezicht heeft daarom het vertrouwen dat de gedane aanbevelingen in het komende jaar door het bestuur zullen worden opgepakt en adequate opvolging zullen krijgen.

Vooruitkijkend naar 2019 wordt het pensioenfonds met een belangrijke ontwikkeling op het gebied van regelgeving geconfronteerd. Dit betreft IORP II, wat voor het intern toezicht een aantal veranderingen zal betekenen. De verplichte inrichting van de sleutelfunctie voor interne audit is hierbij zeer relevant, omdat dit mede bepalend is voor de rolverdeling binnen het intern toezicht. Ook speelt hierbij de vraag welke rol in de aangepaste opzet is weggelegd voor de auditcommissie. Het jaar 2019 zal derhalve in het teken staan van een verdere ontwikkeling van het intern toezicht van het pensioenfonds.

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt het intern toezicht en de audit commissie voor de inspanningen in het afgelopen jaar en spreekt zijn waardering uit voor het werk van het intern toezicht. Het bestuur is verheugd over het feit dat het intern toezicht positief is over het beleid van het bestuur, de uitvoering daarvan en het functioneren van het bestuur.

Het bestuur zal de bevindingen en aandachtspunten meenemen in de planning voor onderwerpen die over 2019 de aandacht van het bestuur zullen krijgen en daar waar nodig overleg over voeren met het intern toezicht. De professionalisering van het bestuur zal verankerd blijven door het inzetten van professionele bestuurders in het uitvoerend bestuur en de werking van het intern toezicht zal in samenspraak worden geëvalueerd zodat voldaan wordt aan de IORP II bepalingen.

5. JAARREKENING 2018

Balans

Staat van baten en lasten

Kasstroomoverzicht

Algemene toelichting

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Grondslagen voor bepaling resultaat

Toelichting balans

Risicobeheer en derivaten

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Toelichting staat van baten en lasten

Balans

(bedragen in duizenden € na bestemming van het saldo van baten en lasten)

		31-12-2018	31-12-2017
ACTIVA			
Beleggingen			
Aandelen	(1)	24.096	29.583
Vastrentende waarden	(2)	82.063	79.304
Overige beleggingen	(3)	7.045	9.852
Liquide middelen		1	2
		113.205	118.741
Herverzekerde pensioenverplichtingen	(4)	40	48
Vorderingen en overlopende activa	(5)	16	49
Liquide middelen	(6)	420	538
		113.681	119.376
PASSIVA			
Algemene reserve	(7)	10.633	14.745
Technische voorzieningen	(8)		
Voorziening pensioenverplichting		102.740	104.335
Herverzekerde VPV		40	48
		102.780	104.383
Kortlopende schulden	(9)		
Te betalen premie werkgever		28	-
Overige schulden		240	248
		268	248
		113.681	119.376
 PENSIOENVERMOGEN			
		31-12-2018	31-12-2017
Balanstotaal		113.681	119.376
Kortlopende schulden		-268	-248
Pensioenvermogen		113.413	119.128
Nominale dekkingsgraad (in %)		110,3%	114,1%

Staat van baten en lasten

(bedragen in duizenden €)

		2018	2017
Baten			
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	(10)	-3.589	5.406
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	(11)	1.759	1.412
Overige baten	(12)	8	-
		<u>-1.822</u>	<u>6.818</u>
Lasten			
Pensioenuitkeringen	(13)	-2.723	-2.576
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	(14)	-1.105	-891
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen:			
• Pensioenopbouw		-213	-238
• Indexering en overige toeslagen		-493	-355
• Rentetoevoeging		269	234
• Onttrekking voor uitkeringen en kosten		2.743	2.650
• Wijziging door overdracht van rechten		49	-
• Wijziging marktrente		-4.321	1.404
• Wijziging actuariële uitgangspunten		3.781	-
• Overige mutaties		-212	341
		<u>1.603</u>	<u>4.036</u>
Herverzekeringen	(15)	-24	9
Saldo overdrachten van rechten	(16)	-41	-
		<u>-2.290</u>	<u>578</u>
Saldo van baten en lasten		<u><u>-4.112</u></u>	<u><u>7.396</u></u>
Afgeboekt van respectievelijk bijgeboekt bij de algemene reserves		-4.112	7.396

Kasstroomoverzicht

(bedragen in duizenden €)

	2018	2017
	EUR	EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	1.787	1.692
Betaalde pensioenuitkeringen	-2.689	-2.576
Betaalde waardeoverdrachten	-41	-
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	9	9
Betaalde premies herverzekering	11	-25
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.142	-838
Overige uitgaven	-3	-3
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-2.068	-1.741
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	10.674	13.499
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	-	5
Overige ontvangsten	10	-
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen	-8.766	-11.275
Betaalde kosten van vermogensbeheer	31	17
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	1.949	2.246
Mutatie geldmiddelen	-119	505
Stand liquide middelen per 1 januari	540	35
Stand liquide middelen per 31 december	421	540

Algemene toelichting

1.1 Activiteiten

De Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland (SPCN) is op 1 juni 1966 opgericht en statutair gevestigd in Amsterdam. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41200895. SPCN heeft als doel het verlenen of doen verlenen van pensioen en/of andere uitkeringen aan werknemers of gewezen werknemers van de aangesloten ondernemingen, hun nagelaten betrekkingen en belanghebbenden volgens bij een of meer pensioenreglementen vast te stellen regels.

1.2 Toelichting kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met in achtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is vermeld.

De jaarrekening is opgesteld na bestemming van het saldo van baten en lasten.

Het bestuur heeft op 20 juni 2019 de jaarrekening vastgesteld.

2.2 Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen het pensioenfonds toebehoren en de waarde van deze voordelen betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

2.3 Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

2.4 Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Schattingen en veronderstellingen worden gebruikt bij het vaststellen van de waardering van de beleggingen en de voorziening pensioenverplichting van het pensioenfonds.

2.5 Schattingswijziging

In 2018 hebben zich de volgende schattingswijzigingen voorgedaan, welke betrekking hebben op de bepaling van de waarde van de voorziening pensioenverplichting:

- Partnerfrequenties op basis van actuele CBS-partnerfrequentietabellen.
- Overlevingstafels; overgang van de AG generatietafel 2016, met startjaar 2018 naar Prognosetafel AG2018, startjaar 2019.
- Correctiefactoren ervaringssterfte zijn geactualiseerd en zijn leeftijds- en geslachtsafhankelijk.
- Toepassen van een opslag van 3% op het latente partnerpensioen van de actieve en gewezen deelnemers voor het latent wezenpensioen.
- Salarisverhogingen geldend per 01-01 van het nieuwe boekjaar worden niet meer meegenomen in de voorziening pensioenverplichting.

De impact op de voorziening pensioenverplichtingen van deze schattingswijzigingen staan hieronder opgenomen:

Gewijzigde actuariële grondslag	Resultaat
Partnerfrequenties	235
Prognosetafel 2018	1.060
Correctiefactoren ervaringssterfte	2.716
Voorziening latent wezenpensioen	-230
Resultaat boekjaar op gewijzigde actuariële grondslagen	3.781

Naast bovengenoemde schattingswijzigingen is er tevens de schattingswijziging met betrekking tot het niet meer meenemen van de salarisverhogingen per 1 januari van het nieuwe boekjaar in de voorziening ultimo boekjaar. Dit leidt tot een verlaging van de voorziening ultimo boekjaar van 100.

2.6 Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

2.7 Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

2.8 Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

De aankoopkosten van beleggingen worden verwerkt als onderdeel van de verkrijgingsprijs en worden als gevolg van de waardering op actuele waarde verwerkt. De verkoopkosten van de beleggingen worden in mindering gebracht op de verkoopopbrengst als onderdeel van de gerealiseerde waardeverandering.

Classificatie beleggingsfondsen:

De beleggingsfondsen worden onder de beleggingen geclassificeerd onder de rubriek waarin beoogd wordt te beleggen.

Bepaling marktwaarde beleggingsfondsen

De beleggingen in participaties van beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de intrinsieke waarde van de participatie. Deze waarde wordt elke dag dat de Nederlandse beurs open is vastgesteld. De beleggingsfondsen beleggen in aandelen, obligaties, derivaten, futures, vastgoed, grondstoffen en alternatieven zoals Hedge funds en private equity. De marktwaarde van deze onderliggende beleggingen vindt plaats tegen beurskoers of, bij gebrek daaraan, tegen taxatiewaarde aan de hand van het meest actuele jaarbericht of andere recente informatie.

Voor de onderliggende beleggingen die niet-beursgenoteerd zijn, wordt de waardering vastgesteld op basis van opgaven van een onafhankelijke derde of, indien niet voorhanden, op basis van interne modellen welke jaarlijks door de externe accountant van de beleggingsfondsen worden getoetst.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd op basis van opgaven van een onafhankelijke derde of, indien niet voorhanden, op basis van interne modellen. Indien geen betrouwbare schatting van de marktwaarde van de aandelen is te maken, worden aandelen gewaardeerd op kostprijs.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen. Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende markttrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico, oninbaarheid) en de looptijd.

Indien geen betrouwbare schatting van de marktwaarde van de vastrentende waarden is te maken, worden vastrentende waarden gewaardeerd op kostprijs.

Overige beleggingen

De overige beleggingen betreffen participaties in beleggingsinstellingen die niet in een beleggingscategorie zijn in te delen. Deze beleggingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de per balansdatum geldende beurskoers. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde overige beleggingen wordt bepaald op basis van opgaven van een onafhankelijke derde of, indien niet voorhanden, op basis van interne modellen. Indien geen betrouwbare schatting van de marktwaarde van deze beleggingen is te maken, worden deze gewaardeerd op kostprijs.

2.9 Herverzekeringsdeel technische voorziening

De voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening is het saldo van de voorziening pensioenverplichtingen minus het deel dat door de herverzekeraar wordt gedragen.

Het aandeel van de herverzekeraar bestaat uit de herverzekerde premievrijgestelde premie voor de pensioenopbouw van de arbeidsongeschikte deelnemers en uit het herverzekerde ingegane WAO/WIA Excedent Pensioen.

2.10 Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

2.11 Liquide middelen

De liquide middelen worden opgenomen tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen de banktegoeden. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

2.12 Algemene reserve

De algemene reserve wordt bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

2.13 Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (VPV) wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum voorwaardelijke pensioenverplichtingen. Voorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de markttrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken, waarbij de stand van de salarissen per 1 januari 2018 als basis dient.

Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of over de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagen kunnen worden gegeven. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten zijn in de berekening begrepen.

Voor de groep (gewezen) deelnemers aan pensioenreglement 1991 is ten aanzien van de voorziening pensioenverplichtingen van het latente partnerpensioen, de partnerfrequentie van 100% voor alle leeftijden ongewijzigd aangehouden. Vanaf ultimo 2010 wordt ten aanzien van het latente partnerpensioen van (gewezen) deelnemers aan de pensioenregelingen 2001 en 2006, de voorziening pensioenverplichtingen gebaseerd op leeftijds- en geslachtsafhankelijke partnerfrequenties.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de bereikbare aanspraken waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

2.14 Actuariële grondslagen en veronderstellingen

Voor de waardering van de technische voorzieningen (TV) wordt uitgegaan van de volgende veronderstellingen:

Overlevingstafels:	In het boekjaar: De generatietafel AG2016, met startjaar 2018. Ultimo 2018: Prognosetafel AG2018, startjaar 2019
Leeftijdsverschil:	Er wordt met een vast leeftijdsverschil gerekend, waarbij wordt verondersteld dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw. Dit geldt alleen bij partnerfrequenties.
Leeftijdsvaststelling	De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld op basis van de werkelijke leeftijd.
Leeftijdsterugstelling:	Er worden leeftijd- en geslachtsafhankelijke tabellen toegepast.
Intrest:	Rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, rekening houdende met de verwachte uitkeringen op basis van de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane rechten.
Kostenvoorziening:	Ter dekking van excassokosten van ingegane pensioenen is in de VPV een opslag van 3,5% opgenomen (2017;3,5%).
Partnerfrequentie:	Voor alle (gewezen) deelnemers met uitzondering van (gewezen) deelnemers aan pensioenreglement 1991 en (gewezen) deelnemers waarvan de pensioenuitkering is ingegaan wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen uitgegaan van de CBS partnerfrequenties. Voor deelnemers aan pensioenreglement 1991 wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen elke (gewezen) deelnemer verondersteld een partner te hebben (onbepaalde partner systeem met een partnerfrequentie van 100%).

Voor pensioengerechtigden met een ouderdomspensioen wordt alleen een voorziening voor partnerpensioen berekend, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaalde partner systeem).

Voorts wordt verondersteld dat de partner van een mannelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een vrouw is en dat de partner van een vrouwelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een man is.

Arbeidsongeschiktheid: Voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen door de werkgever aan het pensioenfonds wordt voortgezet, wordt de VPV gelijkgesteld aan de contante waarde van de in totaal te bereiken aanspraken.

Wezenpensioen: Er wordt een opslag van 3% gehanteerd op het latente partnerpensioen van de actieve en gewezen deelnemers. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 18 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd; voor wezen van 18 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 27-jarige leeftijd.

Uitbetalingswijze: Alle pensioenen worden postnumerando per maand betaalbaar verondersteld.

Voor de overige gebezigde methode en overige verzekeringstechnische grondslagen ter vaststelling van de TV wordt verwezen naar de ABTN van het pensioenfonds, welke op de website van het pensioenfonds te vinden is.

2.15 Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

2.16 Dekkingsgraden

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend, rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Grondslagen voor bepaling resultaat

3.1 Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.

Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

3.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend in de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord.

Kosten toegerekend aan beleggingen

De kosten toegerekend aan beleggingen betreffen zowel expliciete kosten die de vermogensbeheerder berekend over het gemiddeld belegd vermogen als kosten die binnen de beleggingsfondsen in rekening worden gebracht. De laatste categorie is verwerkt in het rendement en wordt niet apart vermeld in het jaarverslag. Dit boekjaar zijn diverse rebates ontvangen, welke ondergebracht zijn binnen de kosten vermogensbeheer. De rebates waren per saldo hoger dan de zichtbaar in rekening gebrachte kosten.

3.3 Premiebijdragen

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van eventuele kortingen.

3.4 Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

3.5 Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

3.6 Herverzekeringen

Het uit de pensioenverplichtingen voortvloeiende risico van overlijden c.q. invaliditeit met betrekking tot actieve deelnemers in het pensioenfonds is herverzekerd in de vorm van risicokapitaal c.q. rente.

Herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

3.7 Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

3.8 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuarieel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Indexering en overige toeslagen

Op grond van RJ 610.251 en 610.252 dienen bij de berekening van de pensioenverplichtingen aanspraken en rechten te worden gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben. Dit houdt in:

1. dat uit een besluit tot toeslag genomen na de balansdatum op balansdatum geen verplichting voortvloeit;
2. dat financiële verplichtingen voortvloeiende uit besluiten die voor balansdatum zijn genomen worden verantwoord (ook al wordt de toezegging pas in het volgend boekjaar verwerkt); en
3. dat per balansdatum onvoorwaardelijke verplichtingen voortvloeiend uit het voldoen aan ex ante-conditions, die niet aan een bestuursbesluit onderhevig zijn, worden opgenomen.

Voor een deel van de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers heeft de werkgever op grond van toezeggingen uit het verleden (pensioenreglement 1991) de verplichting om de benodigde middelen voor toekenning van de toeslag beschikbaar te stellen. De ingegane pensioenen en de pensioenaanspraken van gewezen deelnemers, waarvoor de overgangsregeling uit pensioenreglement 1991 van toepassing is, zijn op basis van prijsontwikkeling per 1 april 2018 met 1,25% verhoogd. De koopsom ter financiering van de verhoging van deze aanspraken wordt voor 1,11% gefinancierd door de werkgever en is in 2018 door de werkgever betaald. De overige 0,14% wordt uit eigen middelen van het pensioenfonds betaald,

Naast de 1,11% verhoging voor de ingegane pensioenen en de pensioenaanspraken van gewezen deelnemers, waarvoor de overgangsregeling uit pensioenreglement 1991 geldt zou er voor alle deelnemers gelden dat op basis van het toeslagbeleid de pensioenen per 1 april 2018 op basis van het toekomstbestendig indexeren met 0,14% zouden moeten worden verhoogd. Omdat met de toekenning van dat percentage de gemiddelde toeslagverlening over de 6 achterliggende jaren niet gelijk is aan gemiddeld 75% van de CPI-ontwikkeling, zou er door het pensioenfonds een aanvullende toeslag verleend moeten worden van 0,09%.

Uit overleg met de werkgever over de nieuwe uitvoeringsovereenkomst is echter gebleken dat de werkgever zich niet kan vinden in het toeslagbeleid van het pensioenfonds. Het bestuur heeft daarom uiteindelijk in mei 2018 besloten om de extra toeslag niet toe te kennen en alleen de toeslag van 0,14% toe te kennen.

Teneinde te voldoen aan de eisen met betrekking tot pensioenopbouw boven de € 100.000,- (grens 2015) zijn de opgebouwde aanspraken tot deze grens uitgerekend als een surplus van opgebouwde rechten met het karakter van een uitgestelde pensioenaanspraak (die ingaat op de pensioendatum). Deze pensioenaanspraak wordt hetzelfde behandeld zoals de aanspraken voor gewezen deelnemers.

Het toeslagbeleid is voorwaardelijk en gebaseerd op voldoende solvabiliteit (dekkingsgraad). Bij onvoldoende solvabele dekking van de pensioenverplichtingen is er geen of geen volledig recht op toeslag.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met $-/-0,260\%$ (2017: $-/-0,217\%$), op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor uitkeringen en kosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging markttrente

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale markttrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

3.9 Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Toelichting balans

(bedragen in duizenden €)

Beleggingen

	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2017	29.113	76.335	10.133	115.581
Aankopen	226	9.337	1.712	11.275
Verkopen/aflossingen	-4.202	-6.821	-2.476	-13.499
Waardeverschillen	4.446	453	483	5.382
Stand per 31 december 2017	29.583	79.304	9.852	118.739
Aankopen	319	7.859	588	8.766
Verkopen/aflossingen	-3.626	-4.973	-2.075	-10.674
Waardeverschillen	-2.180	-127	-1.320	-3.627
Stand per 31 december 2018	24.096	82.063	7.045	113.204

1. Aandelen

	31-12-2018	31-12-2017
Aandelenbeleggingsfondsen	24.096	29.583
	<u>24.096</u>	<u>29.583</u>

2. Vastrentende waarden

	31-12-2018	31-12-2017
AEAM European Credit Fund	34.921	34.515
AEAM European Bond Fund	30.679	29.005
AEAM Global High Yield Fund	4.122	3.110
AEAM Emerging Market Debt Fund	3.172	3.506
AEAM Tactical Interest Overlay	910	1.013
AEAM Strategic Liability Matching Fund	8.259	8.155
	<u>82.063</u>	<u>79.304</u>

Een verdere onderverdeling m.b.t. de kredietwaardigheid van de vastrentende waarden is opgenomen in de hierna volgende risicoparagraaf onder het onderdeel kredietrisico.

3. Overige beleggingen

	31-12-2018	31-12-2017
Grondstoffen	7.045	9.852
	<u>7.045</u>	<u>9.852</u>

De post overige beleggingen bestaat volledig uit beleggingen in het fonds AEAM Global Commodity Fund.

(bedragen in duizenden €)

Liquide middelen

De onder de beleggingen voor risico fonds opgenomen liquide middelen betreft het rekening courant saldo op de beleggingsrekening van het pensioenfonds bij KasBank. Deze liquide middelen staan ter vrije beschikking aan het pensioenfonds.

Securities lending

Er vindt securities lending plaats binnen de beleggingsfondsen. Het bestuur acht het risico hiervan acceptabel en de van AEGON ontvangen informatie met betrekking tot de tegenpartijrisico's geeft geen verdere aanleiding tot maatregelen. Maandelijks ontvangt het bestuur een verslag van AEGON over de waardeontwikkeling van de beleggingen. Ultimo boekjaar 2018 is het bedrag aan uitstaande securities lending 6.233. Middels het hiervoor ontvangen collateral is dit bedrag door de beleggingsfondsen ook weer direct herbelegd. Er is verder geen sprake van directe securities lending.

Methodiek bepaling marktwaarde

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen daarom niet met precisie worden vastgesteld.

Op basis van deze verscheidenheid en gradaties in waarderingmethoden dienen de beleggingen te worden ingedeeld naar drie verschillende waarderingniveaus:

Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Op basis van deze indeling kan de beleggingsportefeuille als volgt worden samengevat:

Per 31 december 2018	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	-
Aandelen	-	24.096	-	24.096
Vastrentende waarden	-	82.063	-	82.063
Overige beleggingen	-	7.045	-	7.045
	-	113.204	-	113.204

(bedragen in duizenden €)

Per 31 december 2017	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	-
Aandelen	-	29.583	-	29.583
Vastrentende waarden	-	79.304	-	79.304
Overige beleggingen	-	9.852	-	9.852
	-	118.739	-	118.739

4. Herverzekerde pensioenverplichtingen

	31-12-2018	31-12-2017
Ingegane herverzekerde uitkeringen	40	48

5. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2018	31-12-2017
Vooruit gefactureerde bedragen	2	-
Te ontvangen premie herverzekerde	-	35
Restitutie beheerskosten AEGON	14	14
	<u>16</u>	<u>49</u>

6. Liquide middelen

	31-12-2018	31-12-2017
Liquide middelen	420	538

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

(bedragen in duizenden €)

Passiva**7. Algemene reserve**

Stand per 1 januari 2018	14.745
Bestemming saldo van baten en lasten	-4.112
Stand per 31 december 2018	10.633

	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2017
	EUR	Dekkingsgraad	EUR	Dekkingsgraad
Aanwezig eigen vermogen	10.633	110,3%	14.745	114,1%
Minimaal vereist eigen vermogen	4.128	104,0%	4.280	104,1%
Vereist eigen vermogen	15.877	115,4%	16.315	115,6%

Dekkings- en reservepositie ultimo	2018	2017
Beleidsdekkingsgraad	113,5%	111,2%
Af: Minimaal vereist eigen vermogen	104,0%	104,1%
Dekkingspositie	9,5%	7,1%
Af: Vereist eigen vermogen (exclusief minimaal vereist eigen vermogen)	115,4%	11,5%
Reservepositie	-1,9%	-4,4%
Toetswaarde solvabiliteit	15.290	16.142
Vereist eigen vermogen in evenwichtssituatie ¹	15.877	16.315

¹ Zie voor een verdere specificatie van dit bedrag in de eerstvolgende tabel

Het vereist eigen vermogen wordt vastgesteld op basis van een in het FTK gestelde standaardformule en de benodigde buffers per risicotype conform de onderstaande tabel.

Op basis van wet- en regelgeving dient het pensioenfonds ultimo 2018 een beleidsdekkingsgraad te hebben van minimaal 115,4%. Ultimo 2018 werd een beleidsdekkingsgraad op basis van deze principes gerealiseerd van 113,5% en is er sprake van een reservetekort.

Het pensioenfonds geeft uitvoering aan een herstelplan dat is ingediend d.d. 7 december 2015. Dit herstelplan is door DNB middels haar brief van 25 februari 2016 goedgekeurd. Jaarlijks dient uiterlijk 31 maart een actualisatie van het herstelplan bij DNB te worden ingediend. Het pensioenfonds heeft hieraan voldaan.

(bedragen in duizenden €)

Vereist eigen vermogen		
Per risico benodigde buffer		
Risico	31-12-2018	31-12-2017
Renterisico	3.109	3.609
Risico zakelijke waarden	8.376	8.513
Valutarisico	825	902
Commodities risico (grondstoffenrisico)	3.242	3.295
Kredietrisico	6.587	6.708
Verzekeringstechnische risico's	4.891	4.645
Liquiditeitsrisico	-	-
Concentratierisico	-	-
Operationeel risico	-	-
Actief beheer risico	1.162	1.180
Totaal	28.192	28.852
Af: Correlatie-effect	-12.315	-12.537
Totaal vereiste solvabiliteitsbuffer	15.877	16.315

Risico's zijn berekend op basis van de strategische beleggingsmix ultimo van het jaar en op basis van een evenwichtssituatie. Een onderverdeling van de strategische beleggingen per beleggingscategorie staat opgenomen op pagina 36 onder de vermogensbeheerrichtlijn.

(bedragen in duizenden €)

8. Voorziening Pensioenverplichtingen

Het mutatieoverzicht voor de voorziening pensioenverplichtingen is als volgt:

	2018	2017
VPV eigen rekening primo boekjaar	104.335	108.362
Pensioenopbouw	213	238
Indexering en overige toeslagen	493	355
Rentetoevoeging	-269	-234
Onttrekking voor uitkeringen en kosten	-2.743	-2.650
Wijziging door overdracht van rechten	-49	-
Wijziging markttrente	4.321	-1.404
Wijziging actuariële uitgangspunten	-3.781	-
Overige mutaties	212	-341
Bij; mutatie voorziening herverzekerde VPV	8	9
VPV eigen rekening ultimo boekjaar	102.740	104.335
Aandeel herverzekeraar in technische voorziening	40	48
Voorziening pensioenverplichtingen per 31 december	102.780	104.383

Wijziging door overdracht van rechten

Er is in 2018 één uitgaande waardeoverdracht uitgevoerd.

Wijziging markttrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging markttrente. Ultimo 2018 kwam de rentetermijnstructuur ongeveer overeen met een gemiddelde rekenrente van 1,36% (2017: 1,60%).

Wijziging actuariële uitgangspunten

Zie ook onder onderdeel 2.5 "Schattingswijzigingen".

Overige mutaties

De post overige mutaties van 212 bestaat voornamelijk uit het resultaat uit kanssystemen van 240. Het restant van -28 betreft overige kleinere correcties.

(bedragen in duizenden €)

	Per 31-12-2018		Per 31-12-2017	
	Aantal verzekerden	Bedrag voorziening in €1.000	Aantal verzekerden	Bedrag voorziening in €1.000
Actieven	7	7.705	8	8.111
Gewezen deelnemers	187	49.858	196	51.640
Pensioengerechtigden	148	41.702	142	41.001
Voorziening salarisstijging per 1 januari ¹		-		53
Voorziening (ingegaan) arbeidsongeschikten		40		48
Kostenvoorziening		3.475		3.530
Totale voorziening	342	102.780	346	104.383
Aandeel herverzekeraar in voorziening		-40		-48
Totale voorziening eigen rekening		102.740		104.335

¹ Per 31-12-2018 zijn de salarisverhogingen per 01-01 geldend in het nieuwe boekjaar geen onderdeel meer van de voorziening pensioenverplichting van het huidige boekjaar.

9. Kortlopende schulden

	31-12-2018	31-12-2017
Te betalen pensioenpremie werkgever	28	-
Overige schulden		
Te betalen loonheffing/ ZvW-bijdrage	72	62
Saldo niet opgeëiste pensioenen	25	-
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	143	186
	<u>240</u>	<u>248</u>

Risicobeheer en derivaten

Algemeen

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit (het beschikken over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen) op basis van een marktwaarde van de reële pensioenverplichtingen. Het bestuur ontvangt jaarlijks een risicorapportage waarin de risico's worden gerapporteerd, die als gering en door de beheersmaatregelen als beperkt risico zijn vastgesteld. Bij de benadering van deze risico's is uitgegaan van het FIRM-model zoals dit door DNB wordt gepubliceerd bij de uitvoering van hun toezichtstaken.

Er zijn geen alternatieve beleggingen, zodat daarvoor ook geen risico bestaat. Er wordt door het pensioenfonds niet direct belegd in derivaten. Binnen de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds belegt, wordt er in beperkte mate gebruik gemaakt van derivaten.

Renterisico

Definitie matching-/renterisico

Het risico als gevolg van het niet gematcht zijn van activa en passiva (inclusief off-balance posten) dan wel inkomsten en uitgaven in termen van rentevoet, rentetypische looptijden, basisvaluta, liquiditeit typische looptijden en gevoeligheid voor ontwikkeling in prijspeil.

Beheersing:

Het bestuur heeft zich als doel gesteld om het renterisico strategisch voor 50% te 'hedgen'.

De beoogde renteafdekking bedraagt 50%, gebaseerd op de rentegevoeligheid van de pensioenaanspraken ten opzichte van de marktrente

De feitelijke rente afdekking ultimo 2018 bedraagt 51%.

De rentestand is historisch laag ondanks inflatoire overheidsbestedingen. De keerzijde van een te grote rente afdekking van het renterisico is echter een beperkte mogelijkheid om overrendement te genereren om inflatie te kunnen compenseren. De maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de modified duration.

	31-12-2018	31-12-2017
Modified duration van de vastrentende waarden (voor derivaten)	6,1	6,3
Modified duration van de vastrentende waarden (na derivaten)	10,6	11,2
Modified duration van de (nominale) pensioenverplichtingen	17,6	18,3

Valutarisico

Definitie valutarisico:

Het risico als gevolg van het fluctueren van niet Euro ten opzichte van andere valuta. Vooral het risico van appreciatie van de Euro, die de waarde van beleggingen in andere valuta in waarde doet verminderen.

Beheersing:

Valuta (x €1.000)	2018	% Totaal	2017	% Totaal
Euro	107.773	95,2%	111.388	93,8%
Canadese dollar	648	0,6%	862	0,7%
Zwitserse frank	781	0,7%	817	0,7%
Hong Kong dollar	835	0,7%	1.008	0,8%
Amerikaanse dollar	388	0,3%	1.429	1,2%
Australische dollar	536	0,5%	672	0,6%
Overige valuta	2.243	2,0%	2.563	2,2%
Totaal Vermogen	113.204	100,0%	118.739	100,0%

Beleggingsrisico

Het voornaamste risico waarmee het pensioenfonds wordt geconfronteerd ligt in het beleggingsbeleid.

De spreiding van de beleggingen zoals in 2017 is ook gehandhaafd in 2018. Halfjaarlijkse evaluatie van het beleggingsbeleid gaf geen aanleiding tot aanpassingen.

Het beheer is uitbesteed aan AEGON Investment Management, waarbij het bestuur het kader heeft aangegeven waarbinnen de beheerder zijn opdracht tot vermogensbeheer uitvoert. Zowel van AEGON Investment Management als van TKP Investments is er een verklaring ISAE 3402 type II ontvangen welke beiden door het bestuur zijn beoordeeld.

Het bestuur heeft een gedetailleerde beoordeling door AEGON van de risico's ontvangen met een kredietwaardigheidsbeoordeling per beleggingsobject. Er zijn bij de beoordeling door de beleggingscommissie geen risico's vastgesteld, die aanleiding gaven om het beleggingsbeleid aan te passen.

Inflatierisico

Het pensioenfonds heeft met de beleggingen in grondstoffen een belangrijke signalering voor het inflatierisico, dat zich op termijn ook vertaalt in hogere rentes en stijgende aandelenkoersen. Het effect van stijgende rente wordt doorgaans vertaald in een verbeterde dekkingsgraad. Vooralsnog vindt het bestuur het risico van inflatie te beperkt om tot wijziging van het beleggingsbeleid te komen.

Het bestuur heeft een gedetailleerde beoordeling van de risico's vastgelegd in een risk management rapport. Daaruit zijn verder geen aanzienlijke risico's vastgesteld die aanleiding geven om het beleid aan te passen.

Marktrisico

Alle beleggingen zijn onderhevig aan marktrisico's.

Er vindt maandelijks een rebalancing plaats indien actuele waarden van de beleggingen buiten de afgesproken bandbreedtes komen.

De geografische onderverdeling van de portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

Geografische verdeling (x €1.000)	2018	%	2017	%
Nederland	5.605	4,9%	5.166	4,3%
Duitsland	10.785	9,5%	13.179	11,1%
Frankrijk	14.690	13,0%	11.715	9,9%
Verenigd Koninkrijk	10.585	9,4%	10.987	9,3%
Verenigde Staten	21.193	18,7%	22.136	18,6%
Overige landen ¹	50.346	44,5%	55.556	46,8%
Totaal	113.204	100,0%	118.739	100,0%

¹ Het relatief hoge percentage bij overige wordt veroorzaakt door een enorme diversificatie in beleggingen in diverse landen.

De onderverdeling van de portefeuille per sector kan als volgt worden weergegeven:

Sector verdeling (x €1.000)	2018	%	2017	%
Financiële Instellingen	20.805	18,4%	23.911	20,1%
Overheid	39.042	34,5%	42.433	35,7%
Niet-cyclische consumentengoederen ²	19.314	17,1%	15.980	13,5%
Overige sectoren	34.043	30,0%	36.415	30,7%
Totaal¹	113.204	100,0%	118.739	100%

¹ De sectoren met een percentage van groter dan 10% zijn in bovenstaand overzicht separaat weergegeven.

Kredietrisico

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

(x €1.000)	2018	2017
AAA	9.177	10.933
AA	15.657	15.801
A	18.674	15.524
BBB	26.504	29.754
Lager dan BBB	5.727	4.945
Geen ratings vastrentende waarden	4.162	4.110
Totaal	79.901	81.067

I.v.m. het toepassen van de look-through methode bij de FTK rapportage wijkt het totaal bedrag in deze tabel af van de waarde zoals deze in de jaarrekening wordt gepresenteerd

Concentratierisico

Per 31 december 2018 heeft het pensioenfonds een aantal emittenten in de portefeuille, die meer dan 2% bedragen van het balanstotaal. De onderverdeling van de emittenten die meer dan 2% van het balanstotaal bedragen kunnen als volgt worden weergegeven:

(x €1.000)	2018	% ¹	2017	% ¹
Bundesrepublik Deutschland	7.170	6,3%	9.804	8,3%
Republique Francaise Pesidence	7.020	6,2%	6.230	5,2%
HM Treasury	5.244	4,6%	198	0,2%
Repubblica Italiana	4.999	4,4%	6.361	5,3%
Estado Espanol	4.041	3,6%	3.073	2,6%
Overige emittenten ²	84.730	74,9%	93.073	78,4%
Totaal	113.204	100,0%	118.739	100,0%

¹ De weergegeven percentages betreffen het aandeel van de betreffende emittent in de beleggingsportefeuille en betreft niet het percentage ten opzichte van het balanstotaal. In boekjaar 2018 zijn alleen de belangen van groter dan 2% gepresenteerd.

² Het relatief hoge percentage bij 'Overige emittenten' wordt veroorzaakt door een brede diversificatie in beleggingen in diverse landen in samenhang met verschillende emittenten.

Binnen de beleggingsfondsen zelf wordt er dusdanig gespreid belegd dat hier geen sprake is van een concentratierisico.

Liquiditeitsrisico's

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Door de belegging in courante beleggingsfondsen is dit risico nagenoeg afwezig. De beleggingsfondsen zijn overwegend belegd in courante waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

Het belangrijkste actuariële risico is het langlevensrisico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen).

De meest recente (2018) aanpassing van de overlevingstafels is in de verplichtingen verwerkt. Ultimo 2018 hanteert het pensioenfonds de Prognosetafel AG2018. Daarnaast zijn de correctiefactoren (correctie van sterftekansen gehele bevolking om zo goed mogelijk aan te sluiten bij verwachte sterfte fondspopulatie) ultimo 2018 door het pensioenfonds aangepast in leeftijds- en geslachtsafhankelijke correctiefactoren. Zie voor nadere toelichting de actuariële paragraaf.

Het pensioenfonds heeft het partner- en wezenpensioen op risicobasis herverzekerd bij een externe, onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij. Bij deze verzekeringsmaatschappij is ook het arbeidsongeschiktheid- en overlijdensrisico herverzekerd.

Niet-financiële risico's

Ultimo 2018 zijn het omgevingsrisico, het operationeel risico en het juridisch risico de meest in het oog springende risico's. Maar ook deze risico's vallen binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds, waardoor er geen aanvullende beheersmaatregelen benodigd zijn. Wel zal het pensioenfonds deze risico's goed monitoren om ervoor te zorgen dat vergroting van het risico tijdig gesignaleerd wordt.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met Dion Pensioen Services B.V. voor een periode van 5 jaar. De periode loopt van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2023. De jaarvergoeding bedraagt 153,6 duizend euro inclusief btw. De totale vergoeding voor de resterende 5 jaar bedraagt dus 768 duizend euro inclusief btw.

Bijstortingsverplichting Strategic Liability Matching Fund

Het pensioenfonds belegt bij AEGON onder andere in het Strategic Liability Matching Fund. Dit fonds is ter beperking van het risico dat het pensioenfonds loopt bij de stijging van de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van het dalen van de rentetermijnstructuur en reageert tegenovergesteld ten opzichte van het resultaat als gevolg van de wijziging van de rentetermijnstructuur op de voorziening. Indien de koers van het Strategic Liability Matching Fund zich tussen de ondergrens van 15.244 euro en de bovengrens van 26.677 euro bevindt, vinden er geen afomingen en / of bijstortingen plaats. Boven een koers van 26.677 euro vindt een afoming plaats. Onder een koers van 15.244 euro bestaat een eventuele bijstortverplichting. Per 31 december 2018 bedraagt de koers 24.223. Gedurende 2018 is er geen enkele bijstorting of afoming geweest.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

De aangesloten werkgever, de leden van het verantwoordingsorgaan, het extern lid van de auditcommissie, bestuurders van de aangesloten werkgever, de bestuurders van het pensioenfonds en hun partners en kinderen zijn te kwalificeren als verbonden partijen.

Transacties met de werkgever

Inzake de uitvoeringsovereenkomst tussen het pensioenfonds en de aangesloten werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de pensioenregeling geldt dat de aangesloten werkgever zich jegens het pensioenfonds bij overeenkomst (de zogenaamde uitvoeringsovereenkomst) heeft verbonden tot het betalen van de verschuldigde pensioenpremie.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Drie van de zes bestuurders zijn in dienst van de sponsor. De bestuurders ontvangen een kostenvergoeding in de vorm van een vacatievergoeding voor hun werkzaamheden. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Eveneens drie van de zes bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Er zijn drie externe bestuursleden aanwezig, deze ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden. De vergoeding die de externe bestuursleden ontvangen en de vergoeding die de overige bestuursleden ontvangen zijn een marktconforme vergoeding voor hun werkzaamheden. Verbonden partijen worden geïdentificeerd. Naast transacties met bovengenoemde partijen zijn er geen transacties geweest met verbonden partijen.

Toelichting staat van baten en lasten

(bedragen in duizenden €)

10. Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer*	Totaal
2018				
Type belegging:				
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	-
Aandelen	-	-2.180	-	-2.180
Vastrentende waarden	-	-127	-	-127
Grondstoffen	-	-1.320	-	-1.320
Intrest liquide middelen	-3	-	-	-3
Overige baten	-	11	-	11
Restitutie kosten vermogensbeheer	-	-	30	30
Totaal	-3	-3.616	30	-3.589
2017				
Type belegging:				
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	-
Aandelen	-	4.446	-	4.446
Vastrentende waarden	-	453	-	453
Grondstoffen	-	483	-	483
Intrest liquide middelen	-2	-	-	-2
Overige baten	-	-	-	-
Restitutie kosten vermogensbeheer	-	-	26	26
Totaal	-2	5.382	26	5.406

* De positieve post uit de vermogensbeheerkosten betreft een korting voor de kosten die door de vermogensbeheerder direct ten laste van de beleggingsfondsen is gebracht.

De transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkoopkosten van beleggingen. Deze zijn onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Het totaal aan transactiekosten bedraagt 208 (2017; 36).

De performance gerelateerde kosten welke direct ten laste van de indirecte beleggingsopbrengsten zijn gebracht bedraagt 36 (2017; 28).

Het aandeel van het pensioenfonds in de beheerkosten die door de vermogensbeheerder direct ten laste van het resultaat zijn gebracht bedraagt 323 (2017; 305). Dit is inclusief de korting van 30 welke is opgenomen onder de vermogensbeheerkosten.

(bedragen in duizenden €)

11. Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	2018	2017
Basispremie	1.298	949
Additionele premie werkgever*	422	418
Werknemersgedeelte	39	45
	<u>1.759</u>	<u>1.412</u>

*De additionele premie van de werkgever bestaat volledig uit een door de werkgever betaalde koopsom voor een verhoging van 1,25% per 1 april 2018 van de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers aan pensioenreglement 1991. Van deze verhoging is 1,11% gefinancierd door de werkgever en is 0,14% betaald uit de eigen middelen van het pensioenfonds.

De kostendekkende premie is als volgt:

	2018	2017
Kostendekkende premie	1.698	1.432

Het bestuur doet de toetsing of de feitelijke premie voldoende is aan de hand van de kostendekkende premie van het boekjaar. In boekjaar 2018 wordt met de werkgever afgerekend op basis van de feitelijke premie over boekjaar 2018.

De feitelijke premie over boekjaar 2018 is als volgt samengesteld:

	2018
Aangroei verplichtingen	169
Backservice	77
Risicopremies	24
Toeslagen	355
Solvabiliteit	101
Opslag voor uitvoeringskosten	1.033
Totaal	<u>1.759</u>

De feitelijke premie dient in beginsel tenminste gelijk te zijn aan de in de Pensioenwet gedefinieerde kostendekkende premie. Dit is in het onderhavige boekjaar het geval geweest. Aangezien het pensioenfonds voor boekjaar 2018 voor het eerst op basis van de feitelijke premie afrekent met de werkgever is voor boekjaar 2017 geen feitelijke premie berekend.

De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:

	2018	2017
Aangroei verplichtingen	169	182
Backservice	26	56
Risicopremies	24	-9
Toeslagen	355	355
Solvabiliteit	92	38
Opslag voor uitvoeringskosten	1.032	810
Totaal	<u>1.698</u>	<u>1.432</u>

Er zit in het component backservice voor boekjaar 2018 voor 1 persoon een salarisverhoging verwerkt welke nog niet in de kostendekkende premie over 2018 was verwerkt. Omdat in de feitelijke premie over 2018 ook de backservice, welke resulteert uit de verhoging van het fiscale maximum waarover kan worden opgebouwd, per 1 januari 2018 is meegenomen ontstaat voor boekjaar 2018 eenmalig een resultaat tussen de feitelijk berekende premie over 2018 en de kostendekkende premie over 2018.

12. Overige baten	2018	2017
Diverse baten	8	-

(bedragen in duizenden €)

13. Pensioenuitkeringen	2018	2017
Ouderdompensioen	-1.753	-1.657
Tijdelijk ouderdompensioen	-181	-81
Nabestaandenpensioen	-725	-796
Wezenpensioen	-31	-34
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-9	-8
Niet opgeëiste pensioenen*	-24	-
	-2.723	-2.576

*Dit is het totaal aan niet opgeëiste pensioenen per 31-12-2018. Dit betreft een 7-tal deelnemers.

14. Pensioen en uitvoeringskosten	2018	2017
Bestuurskosten	-317	-141
Administratiekosten berekend door derden	-163	-125
Accountantskosten	-48	-36
Certificerende actuaris	-15	-15
Adviserende actuaris	-134	-125
Overige advisering	-409	-433
Contributies en bijdragen	-12	-13
Dwangsommen en boetes	-	-
Overige kosten	-7	-3
	-1.105	-891

Aan het pensioenfonds zijn in het afgelopen jaar geen dwangsommen en of boetes opgelegd.

Honoraria accountant	2018	2017
Controle van de jaarrekening	-48	-36
Overige controle opdrachten	-	-
Belastingadvies	-	-
Andere niet controle diensten	-	-
Totaal	-48	-36

De in de tabel vermelde honoraria voor de controle van de jaarrekening van 48 (2017;36) heeft betrekking op de totale honoraria voor de controle van de jaarrekening ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar zijn verricht. In de post van 48 zit ook een bedrag inbegrepen van 9 inzake meerwerk met betrekking tot werkzaamheden voor de controle van de jaarrekening 2017.

(bedragen in duizenden €)

Beloning en vergoedingen bestuurders

Op basis van RJ 271.605 dienen ook vergoedingen te worden verantwoord onder bezoldigingen. In 2018 hebben leden van het bestuur en leden van het verantwoordingsorgaan een onkostenvergoeding gekregen conform het besluit Vergoedingen SER-leden 2014. Er zijn ultimo 2018 een 3-tal externe bestuursleden aanwezig. De vergoeding die deze externe bestuursleden ontvangen voor hun werkzaamheden is een marktconforme vergoeding.

	Vergoedingen	
	2018	2017
Bestuursleden	-310	-114
Verantwoordingsorgaan	-7	-5

15. Herverzekeringen

	2018	2017
Premies herverzekering	-24	9
Uitkering herverzekering	8	9
Mutatie herverzekering	-8	-9
	<u>-24</u>	<u>9</u>

16. Saldo overdrachten van rechten

	2018	2017
Overgenomen pensioenverplichtingen	-	-
Overgedragen pensioenverplichtingen	-41	-
	<u>-41</u>	<u>-</u>

17. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier opgenomen dienen te worden.

18. Bestemming van saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten is geheel ten gunste van de reserve gebracht.

Amsterdam, 20 juni 2019

Het bestuur,

A.J.E.J. Theunissen

L.L. Gastelaars

J. van de Ree

D.H. Vos

E.J. Deetman

B.A.G. Folmer

6. OVERIGE GEGEVENS

Vaststelling

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland heeft de jaarrekening 2018 vastgesteld op 20 juni 2019.

Statutaire regeling omtrent de bestemming van saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. In de uitvoeringsovereenkomst meet de werkgever zijn afspraken gemaakt voor een additionele financiële bijdrage van de werkgever als de dekkingsgraad beneden het minimumvereiste niveau (Ultimo 2018:104,0%)raakt. Voor de specifieke groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van pensioenreglement 1991 is overeengekomen dat de werkgever bijstort tot het minimaal vereiste niveau. Voor de overige (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden heeft de werkgever een stellig voornemen om bij te storten tot het minimaal vereiste niveau. De hoogte van de bijstorting is gelijk aan het bedrag wat nodig is om de nominale dekkingsgraad weer op het niveau van 104,0% te brengen. De bestemming van het saldo van baten en lasten over 2018 is opgenomen onder noot 18 van de toelichting op de jaarrekening.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland te Amsterdam is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2018.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 360.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 30.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik ondermeer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum. aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 20 juni 2019

drs. Jan Tol AAG RBA

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Pensioenfonds Citigroup Nederland ('de Stichting') te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening omvat:

- 1 de balans per 31 december 2018;
- 2 de staat van baten en lasten over 2018;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2018; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante

onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

MATERIALITEIT

- Materialiteit van EUR 578 duizend
- circa 0,5% van het pensioenvermogen

KERNPUNT

- De waardering van technische voorzieningen

GOEDKEUREND OORDEEL

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 578.000 (2017: EUR 578.000). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2018 [circa 0,5%]. Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 29.000 rapporteren aan het bestuur alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan Aegon Investment Management B.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan Buck Global Nederland B.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Aegon Investment Management B.V. en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Buck Global Nederland B.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Aegon Investment Management B.V. en Buck Global Nederland B.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE 3402 / Richtlijn 3000A) type II rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen. Op basis daarvan evalueren wij de in de ISAE 3402 / Richtlijn 3000A-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2018 en de uitkomsten daarvan. Ten aanzien van de Richtlijn 3000A rapportage van Buck Global Nederland B.V. hebben wij de uitkomsten van de werkzaamheden besproken met de onafhankelijke auditor. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Aegon Investment Management B.V. en Buck Global Nederland B.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten van premiebijdragen en uitkeringen hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbesteede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in)

deelnemergevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. Het kernpunt van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormt geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot dit kernpunt bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van dit individuele kernpunt moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over dit kernpunt.

In vergelijking met voorgaand jaar rapporteren wij geen kernpunt meer voor “De waardering van niet-beursgenoteerde beleggingen” gezien de beperkte waarderingonzekerheid in de beleggingsportefeuille.

Waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de markttrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting in noot 2.13 en 2.14 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. In noot 2.5 zijn de schattingswijzigingen in actuariële grondslagen toegelicht. In noot 8 is het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen toegelicht alsook een uitsplitsing van de opbouw van de voorziening. In het hoofdstuk Risicobeheer en derivaten (vanaf pagina 81) en in het bijzonder in de paragraaf Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's) op pagina 85 is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerende actuaire die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerende actuaire over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de

certificerend actuaaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het resultaat in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaaris.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- de kerncijfers;
- het bestuursverslag;
- het verslag verantwoordingsorgaan en het verslag intern toezicht;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie zoals vereist door Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaaf zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 20 juni 2019

KPMG Accountants N.V.

P. Smit RA